

Etu

Uru, nọ l'etu

¹ Etu, ọ nmashiru; mbu Sólomonu Dévidi, bu eze ndu Ízurelu. Iphe meru iphe o gude nmashia etu ono bu:

² k'ophu madzụ e-gude iya
maru iphe; shi iya duje ike
lọ-gude onwiya;
k'ophu okfu, dụ ogvu
e-doje iya ọnya;

³ mẹ k'ophu madzụ e-nweru
egomunggo;
zije obu l'alị eme iphe;
bụru onye doberu ẹka ndoo;
l'eme iphe vudo nhamunha;

⁴ k'ophu ndu ẹ-te nwedu
egomunggo e-nwe iya;
unwu-okoro bya akwaa ọnya;
ọnya erua ẹphe alị.

⁵ Tẹ ndu maru iphe
ngabẹ nchị mụtafua
iphe yekwaru l'ophu ẹphe mahawaru;
ndu elerutaje ọnya l'iphe akabaa ya elereta;

⁶ k'ophu ẹtu; akali-okfu;
okfu ndu nweru mmamiphe;
mẹ l'ilu e-doje ẹphe ọnya.

⁷ Ọ kwa ọtsu Ojejoje egvu
bụ ẹke mmamiphe dụberu.
Obenu lẹ ndu eswe ta dudu

iphe ephe agubeje mmamiphe;
tò dù iphe ephe guberu àhùhù.

Okwa, aanmaru

unwu-okorobyà

- ⁸ Nwa mu; ngabejekwa nchì
teke nna ngu akpọ-ziru ngu ụzo;
ophu ijikajekwa iphe nne ngu ezi ngu;
- ⁹ kẹ l'okfu ephe ono a-buru okpu;
mee ishi ngu t'ọ dù ugvu;
bukwaruphu iyagba-olu,
e-mee ngu; nggu aburu ẹgiri.
- ¹⁰ Nwa mu; teke ndu eme
ejo iphe eme t'ephe deta
ngu; be ekwekwa.
- ¹¹ Ephe -sụ ngu t'ì bya etsoru
ephe; t'unu je ekee l'ụzo; gbua madzụ;
mbụ t'unu je akwabẹru ndu
ẹ-ta dudu iphe ephe meru l'ụzo;
- ¹² t'unu lee ephe ẹ ndzụ ẹge ili, eleje odzu;
mbụ lee ephe wọ l'ọ bụ
ndu wulahuru l'iduma;
- ¹³ ephe -sụ ngu l'unu e-gwo
igweligwe iphe, vu oke aswa;
gude iphe unu kwaru
l'okwata dojia ụlo unu;
- ¹⁴ ephe -sụ ngu: "T'ì turu ẹka
yeru ephe; ẹge nggu l'ephe
a-gbaru mgba l'okpoga ephe nataru;"
- ¹⁵ nwa mu; be tsokwa ephe!
Be yekwa okpa l'ụzo, ephe esh;
- ¹⁶ kẹ l'ọ kwa ome ejo iphe;
bẹ ephe anọduje agba perepere iya;

to nwe iphe ephe guberu ogbu madzu.

17 L'agwo madzu, phuru l'enya ta atajekwa iya.

18 Ndu-wa kwa onwephe;
be ephe kwaberu t'ephe gbu;
o kwa onwephe be ephe
kwaru l'uzo ege ono.

19 O kwa ege ono; be o-duru
ndu gude enya-oku l'achọ uru.
Uru, e ritaru ege ono
egbukwa onye ritaru iya nu.

Onye 'ama iphe yee iphe emee

20 Mmamiphe tsoru
mgbadamgba l'echi mkpu.
O no l'echi edukfu l'echi mkpu.

21 Oovudo l'ishi uzo l'echi mkpu;
nodu l'obu-edukfu mkpukpu l'araru
iya ndu oha arara; su:

22 “?Bu teke ole; be unube ndu
e-te nwedu egomunggo
a-ha ome eswe?
?Bu teke ole; be ochi ndu odo ochi
a-tso-buhu ndu achị iya nu ena;
mmamiphe adu-buhu ndu eme eswe ashị.

23 Unu ngabe nchi le mba,
mu abaru unu; k'ophu mu
e-koshi unu uche mu;
mee t'unu maru iphe no mu l'obu.

24 Obenu le keshinu mu kuru
unu oku;
unu ajika azaza;
to nwe unu onye yeru mu onu
teke mu machiru unu eka;

25 wota iphe mu akpo-ziru unu baa l'ali;

- unu te kwe ọnata mba, mu abaru unu;
 26 be mu e-mekochakwaa chia
 unu ọchi teke ụmuruku
 a-muru unu.
 Mu a-ja unu ewena teke
 unu a-ọdu eje ntakfuru;
- 27 mbụ teke oke ndakfu a-pata unu
 l'ọ bụ oke pherephere;
 mbụ teke ọtu-gbirimu
 nmaḍeru unu swọkoswoko l'ọ bụ ọku-maa;
 mbụ teke ono, ụtsuruku
 a-tsu unu ono.
- 28 Teke ono; be unu e-ku mu; mu ta aza unu.
 Unu e-le ọnya mu; unu ta aphụ mu.
- 29 Le keshinu ọphu mmamiphe dụ ẹphe ashị;
 ẹphe ta hata ọtsu Ojejoje egvu;
- 30 keshinu ẹphe te ekwedu te
 mu kpọ-ziaru ẹphe ụzo;
 woru mba, mu abaru ẹphe wụa l'alị;
- 31 be ẹphe e-mekochakwaa ria
 uru ẹjo ụzo, ẹphe etso; rijia ya ẹpho;
- 32 ke l'ọ bụ ụzo, ndu ẹ-te
 nwedu egomunggo
 shisweru;
 bụ iya e-gbu ẹphe.
 Yọ bụru ọnya ndu eme eswe,
 jiru onwẹphe e-me;
 ẹphe aburu ndu ọ-la-l'iyi.
- 33 Obenu l'onye ngaberu
 yẹbe mmamiphe nchị;
 ta dudu iphe eme iya nụ.
 Ehu a-dụ iya agu;
 ọphu ọ byadu bya atsu egvu iphe-ehuka.”

2

Uru, nọ lẹ Mmamiphe

- 1 Nwa mu; haa okfu,
shi mu l'ọnu;
mẹ iphe mu ezi ngu ezizi;
t'ọ gaaru ngu mkpa.
- 2 Wota nchị ngu pyoo l'ẹke mmamiphe nọ;
nggu ewota obu ngu zia l'ọmuta iphe.
- 3 Rojee rọ-shia ike;
tẹ iphe doo ngu ẹnya;
obu erua ngu alị.
- 4 Lee ẹnya iya l'ọ bu
onye ele ẹnya mkpọla-ọcha;
nggu achọ ya l'ọ bu
onye achọ ẹku, e domiru edomi.
- 5 Ono bu teke iphe bu
ọtsu Ojejoje egvu
e-do ngu ẹnya;
nggu amakwaruphu Nchileke.
- 6 Kẹ l'ọ bu Ojejoje anuje mmamiphe;
buru iya emeje t'iphe doo
madzụ ẹnya; onye ọbu akwaa ẹnya.
- 7 Ndu obu guru iphoro;
b'ọ kwakoberu mmamiphe;
l'egbochitaje ndu
uta ẹ-ta dudu lẹ ndzụ ẹphe.
- 8 Ndu doberu ẹka ndoo;
bẹ ọonoduje echekwa;
ọphu oowofujedu ẹnya
l'ẹke ndu o gude ire ẹphe ẹka.
- 9 Ọ bu mmamiphe e-me t'ị
maru iphe bu odobe ẹka ndoo;

- maru iphe bu ikpe, du maa;
 maru iphe bu ire-lanu;
 me uzo, du mma.
- 10 Ishi iya aburu le mmamiphe
 a-ba ngu l'obu;
 l'iphe odo madzu enya
 atsolahaa ngu ena.
- 11 Okfu, vudo nhamunha;
 me iphe-odo-enya aburu
 iya a-nodu eche ngu ehu.
- 12 Mmamiphe bu iya a-dzo
 ngu l'okpa ndu ejo iya ono;
 dzoo ngu l'okpa ndu ntumatu.
- 13 Mbụ ndu ahaje uzo,
 vudo nhamunha;
 shilahaa uzo, gbaru ochi;
- 14 ndu, bu ejo iphe aduje ephe mma;
 ugho aburu ephe iphe otso ena.
- 15 Ephebedua l'onwephe
 bu ndu eregede.
 Iphemiphe obule,
 ephe eme aburu eregede.
- 16 O bu mmamiphe a-dzo
 ngu l'eka nwanyi, eri ogori;
 mbu l'eka nwanyi, pheru akoru;
 bya egude ire meremere l'edeta madzu.
- 17 Mbụ nwanyi, gbafutaru le ke nwoke,
 kuru iya akuku; wowaru ndzu;
 ephe gbaru l'ifu Nchileke fua l'ali.
- 18 Ulo egbe nwanyi ono kwa alufu-anwuhu;
 uzo iya aburu uzo, e shi ala maa.
- 19 E to nwedu onye kparu l'ulo
 nwanyi ono, latajeru nu.

- To nwe onye jejeru iya nū,
phuru okpa, o gude lata.
- 20 Oo ya bu; t'i tsoru okpa ndu eme ohuma.
T'o buru uto ndu, doberu
eka ndoo etso; be ii-nodu etso.
- 21 Ke l'o kwa ndu obu guru iphoro e-bu l'ali-a;
buru ndu uta e-ta dudu le
ndzu ephe e-bu iya.
- 22 Obenu le ndu ejo iya ono;
be ee-me t'ephe chihu l'ali-a;
fefu ndu, e te gudedu ire ephe eka efefu.

3

Idzu, aachi-koshi unwu-okorobya

- 1 Nwa mu; ba azahakwa
iphe mu ezi ngu.
Wotakwa iphe ono,
mu ezi ngu ono ye l'obu;
- 2 ke l'o kwa iya e-me t'i kaa nka;
mekwaaphu t'ehu du ngu agu.
- 3 Be ekwekwa te n-yemobu
yete ire-lanu nahu ngu.
Tu-kpua ya l'olu l'o bu iphe-olu;
nggu edee ya edede l'obu ngu;
- 4 k'ophu ii-tuba Nchileke l'obu;
tuba madzu l'obu;
epha oma aburu nke ngu.
- 5 Gude obu ngu l'o ha dakobe Ojejoje;
Ba achikwaru ukfu kwee
le mmamiphe k'eka ngu.
- 6 Te Ojejoje vutajekwaru ngu
uzo l'iphe bu iphe iime ememe;
ke l'oo-me uzo ngu t'o kfulu gbororo.

- 7 Ba abụkwa nwa
     ọ-maru-omachata.
     Tsu-jechia Ojejoje egvu;
     nggu aghaaru ejo iphe azu.
- 8 Ono bu iphe e-me t'ehu
     duje ngu npho;
     mekwaaphu te okpu shihu ngu ike.
- 9 Gude eku ngu kwabe Ojejoje ugvu.
     Nnggu egude iphe odungu,
     i kpataru l'iphe i meberu l'alị;
     kwabe iya ugvu.
- 10 Teke ono; oba ngu eji ejiji;
     me e ophungu eji mbenu ngu.
- 11 Nwa mu; ba agwokwa
     ahuhù, Ojejoje ahù ngu le ntụ;
     ophu ike 'agwukwa ngu le mba, o baru ngu;
- 12 ke l'ọ kwa ndu Ojejoje yeru obu;
     be obajeru mba;
     ege ono, nna abajeru
     nwatibe iya ophu o yeru obu ono.
- 13 Onu-oma kwa k'onye choru
     mmamiphe; cho-vu iya;
     mbu onye iphe edoje enya.
- 14 Ishi iya aburu le mmamiphe
     kakwa mkpola-ocha.
     O kwaphu ege ono;
     be uru, no le mmamiphe
     ka ke mkpola-ododo.
- 15 O ka mkpuma, vu oke aswa ire.
     E to nwekwa iphe agu ngu enweru,
     nweru ophu ka mmamiphe.
- 16 Iphe no iya l'eka-utara
     bu nka;

- ọphu nọ iya l'ẹka-ibyita aburu
 ẹku; mẹ ùgvù.
- 17 Iphe nọ l'uzo iya bu
 ẹhu-otso-ena;
 buru ẹhu-agu jiru esu-uzo iya.
- 18 Ndu rukuru iya ẹka;
 bẹ ndzụ edzuje;
 ndu gbakuru iya nọ aburu ndu a goru onu.
- 19 O bu mmamiphe;
 bẹ Ojejoje gude tọ
 ntọ-l'alị mgboko;
 gude iphe-odo-ẹnya mee igwe.
- 20 O bu mmamiphe iya;
 b'o gude mee tẹ mini
 ẹnyimu wata atsotso;
 mẹ tẹ iyi, shi l'urukpu ghọ
 mini; wata achichi.
- 21 Nwa mu; gudesikwaa ọkpobe
 mmamiphe ike;
 nggu amakwaruphu ẹge
 ii-shije l'eye onu l'okfu.
 Be ekwekwa t'ọ nahụ ngu.
- 22 O bu iya a-buru ngu ndzụ;
 buru ákà, ịi-nya l'olu gude
 l'emema onwongu;
- 23 k'ọphu ụzo ngu a-buru ngu chiri-ị-lerere;
 ụkfu ta adu ngu; nji ta aji ngu.
- 24 Teke ịize azẹ; ịi tsudu egvu;
 mgbenya ngu aburu l'ẹhu-gudangu.
- 25 E ịi tsudu egvu iphe-kpaa;
 ịi tsu egvu teke ndu ejo iya
 ono e-kpolashihu;
- 26 ke l'ọ Ojejoje a-buru mgbaru-ike ngu;

- b̄uru iya a-n̄odu edu ngu
 t'ẹ b'ị nma l'onȳa.
- 27 Ba anafujekwa madz̄u
 iphe d̄u mma, gbaru iya n̄u;
 m'ọ -b̄uru l'ọo nggu b'ọ n̄o l'ẹka ememe.
- 28 Ba asujekwa madz̄u ibe ngu
 t'ọ bya echile bya iya anata;
 l'ẹke iphe ọbu n̄okwa ngu-a l'ẹka teke ono.
- 29 Ba achijekwa idzu iphe
 a-ts̄uru ibe ngu;
 mb̄u onye nggu l'iya t̄saru onwunu ẹhu.
- 30 Be ekobejekwa madz̄u okfu ìphòró;
 l'ẹbe ad̄u iphe o meru.
- 31 Be ekojekwaru onye eme
 iphe-kpaa okopho;
 ọphu i yekwa ọkpa l'ẹke
 o yeru;
- 32 kẹ l'onye eme
 m̄kpako-m̄kpako
 adujekwa Ojejoje ash̄i.
 Obenu l'onye obu guru iphoro;
 bẹ Ojejoje atujeru obu yeru.
- 33 Ụlo ndu akirishi;
 bẹ Ojejoje t̄akwaru ọnu.
 Obenu l'ufu ndu doberu ẹka ndoo;
 bẹ ọgojeru ọnu.
- 34 Ndu aja ndu ọdo ewena;
 bẹ Ojejoje ajalatajekwa.
 Obenu lẹ ndu d̄u agu;
 b'o mejeru eze-iphe-oma.*
- 35 Ndu maru iphe b'a kwabeje ugvu;

---

* 3:34 3:34 Jém 4:6; 1 Pyit 5:5.

obenu l'ọo iphere abujeru kẹ ndu eeswe.

4

Mmamiphe ka

- 1 Ụnwu mu; unu ngaberu mu
nchị l'ọ bu nna.
Unu kpaa iphe lẹ nchị;
k'ophu unu e-shi iya mụta iphe.
- 2 Iphe mu ezi unu kwa ọkpobe iphe.
Unu ba agbakwa iya mgbukuma.
- 3 Teke mu shi buru
nwokorọbya; buru lẹ kẹ nna mu;
mbụ teke mu bukwa dua nwata;
buru nne mu nwa lanu;
- 4 bẹ nna mu ziru mu iphe; sụ:
“Tẹ mu kweshikwaa ẹka ike l'okfu iya.
Mu emeje iphe o kfu;
k'ophu ndzụ e-dzu mu.
- 5 Tẹ mu nwekwaru mmamiphe;
iphe edojee mu ẹnya.
Tẹ mu ba azahakwa okfu iya;
ophu mu 'ewokwaru okfu iya dobe l'aguga.
- 6 Tẹ mu ba ahakwa mmamiphe;
kẹ l'oo-leta mu ẹnya.
Tẹ mu yeru iya obu
ẹge ọo-nọdu eche mu nche.
- 7 Ọ bu mmamiphe ka.
Ọo ya bu t'ị chọ mmamiphe;
nggu achọ egomunggo;
m'o -ruhuru oo-phu ngu ngunu.
- 8 Kutsee ya; ọo-pali ngu eli.
Nmaa ya akpa; ọo-kwabẹ ngu ugu!

- 9 Oo-kpube ngu okpu, e-me t'ị dụ ugvu;
mbụ kpube ngu okpu-eze, ama mma.”
- 10 Ngabekwa nchị; nwa mu;
t'iphe mu ekfuru ngu-a
ga ngu ọnu nchị;
k'ophu ịi-ka nka.
- 11 O kwa ụzo mmamiphe;
be mu ezi ngu;
buru ụzo, vudo nhamunha;
be mu edu ngu eshi-a;
- 12 k'ophu bu; teke ịi-nodu eje;
t'e b'ọ dụ iphe anọ-chi ngu ụzo.
O -buru oso be ịigba;
te be ukfu ba adu ngu.
- 13 Gudeshia okfu ono ẹka ike;
be ekwekwa t'ọ nahu ngu;
lepyabe iya ọnya;
ke l'ọ kwa iya bu ndzu ngu.
- 14 Be ejekwa oye okpa l'uzo ndu akirishi;
ophu i shikwa ụzo ndu ejo iya ono.
- 15 Bujekwaru ụba yeru iya;
be ejejekwa iya eshishi le phuu;
gbangojekwaa ya;
shia ụzo ọdo; je iphe iije.
- 16 Ndu ejo iya ono te
ekujekwa mgbenya;
l'ephe ẹ-be eme iphe ephe tumberu.
Ophu ephe 'edobedu ishi-mgbenya;
a gufu l'ephe meru t'ukfu kpọ madzu.
- 17 Nri ephe bu akirishi;
mee, ephe anguje aburu ome iphe-kpaa.
- 18 Uzo, ndu doberu ẹka ndoo
aduje l'ọ bu iphoru

- nchi-aboḥu, anoḍuje asa
petengu jeye yo boḥu-ghee.
- 19 Obenu l'uzo ndu akirishi
agbaje tsubalangu;
k'ophu bu l'ephe ta
amajedu eke ukfu a-du ephe.
- 20 Nwa mu; ngabekwa nchi
l'iphe-a, mu ekfuru ngu-a.
Gebekwa nchi ohuma l'okfu mu-a.
- 21 Be ekwekwa t'enya ngu lufu iya.
T'o noḍukwa ngu l'obu;
- 22 ke le ndu nuru okfu ono
e-gude iya noḍu ndzu;
ehu-npho aburu nk'ephe.
- 23 T'obu rukwaa ngu ali l'oriri;
ke l'o bu iya bu eke ndzu shi.
- 24 Be ekwekwa t'o nweru okfu,
gberu nggo, e-shi ngu l'onu.
T'iphe e-ta budu ire-lanu;
be eshikwa ngu l'onu.
- 25 Tube enya ngu l'uzo ifu;
ba ahakwa eke i chiberu ifu;
wata oghada aghada.
- 26 Gbujeodu igo l'uzo,
i shi temanu nggu eyedu iya okpa;
k'ophu okpa te echifudu ngu.
- 27 Ba ahakwa okpobe uzo;
swia ya l'eka-utara;
m'o -bu l'eka-ibyita;
sefutakwa okpa l'ejo iphe.

5

Onma okwa ori ogori

- 1 Nwa mu; gebe nchị lẹ mmamiphe mu;
 nggu eworu nchị dobe
 l'okfu, gbaru akpị,
 mu ekfu anụ ngu;
- 2 k'ophu ii-majeru oye onu l'okfu.
 Okfu, shi ngu l'onu ekoshi l'ị maru iphe;
- 3 kẹ l'okfu, shi nwanyi,
 eri ogori onu aduje l'ọ bu manụ-engu;
 l'akwo teriteri l'ọ bu manụ urationu.
- 4 Obenu l'ikperazu iya;
 b'ọ tsoje age;
 buru ogu-mbeke, atsụ nkọ ifu labu.
- 5 Onye, tsoru iya nụ laakwaru;
 anwuhu aburu ishi iya.
- 6 E tọ kpajedu ishi iphe e-me tẹ ndzụ dzua.
 Ndzụ iya agbakọtaje
 nggirikonggirigo;
 ọ bu l'ẹ t'ọ majedu.
- 7 Nwa mu; mejekwa iphe mu ekfu.
 Ba ahakwa iphe mu ekfuru ngu;
 wata ome iphe ọdo.
- 8 Bujekwaru ụba yeru egbe nwanyi ono.
 Be ejenyabejekwa onu-ulo iya ntse;
- 9 a nonyaa; i woru ugvu,
 gbaru ngu nụ; nụ ndu ọdo;
 woru ndzụ ngu tūaru onye
 imiko madzụ ta adujedu.
- 10 Teke ono;
 ndu o-shi-awe o-shi-awe
 abya aphụpyabe ngu;
 akanya, i seru aburu ndu ọdo e-ri iya.
- 11 L'ikperazu; ndzụ ngu aburu ude kpūu.
 I -kahulephu; ụvo ta nọhe ngu.

- 12 Teke ono bẹ ii-sụ: “Nanụ
 ẹge ọ dụ; b'ọ shi abuje;
 a -lọ mu ẹka lẹ nchị;
 mu ta agube iya iphe.
 A -baru mu mba;
 yo ghu mu eghughu?
- 13 Mu jikaru ome iphe ndu ezi mu iphe kfuru;
 woru nchị mu swọ-chia l'ẹke ẹphe nọ.
- 14 Nta-a bẹ mu eyifuwa
 eyifuwa l'edzudzu ọha.”
- 15 Wofu ẹnya lẹ nwanyi onye ọdo.
 Tẹ nwanyi, ị kuru àkuku
 dukwa ngu l'ọ bụ wẹlu,
 ị turu l'onwongu.
- 16 ?Nanụ ẹge ii-shi woru
 onwongu haaru unwanyi esu-uzo;
 wota iphe shi ngu l'ẹhu
 ghaa l'edukfu ọha?
- 17 Wota onwongu doberu
 nyee nke ngu nkinyi iya;
 tẹ yẹle ndu ọdo ba agbakwa ngu mgba.
- 18 Tẹ nyee ngu bukwaru
 ọnu-ọma.
 Tẹ nwamgboko, i gude
 kpoo ekfu bukwaru ngu ẹhu-otso-ena.
- 19 T'ọ dujekwa ngu l'ọ bụ
 ada ele l'obu, i yeru iya;
 dụ ngu
 l'ọ bụ umoro-enyimu lẹ mma.
 Tẹ ẹra iya mejekwa t'ẹhu
 tsọ ngu ẹna; obu, o yeru
 ngu atsujekwa ngu atsutsu.
- 20 Nwa mu; ?nanụ ẹge ọ dụ

- b'ò bụ nwanyi onye ọdo,
 a-nọdu agba ngu igiri;
 kẹ tẹ nggu l'iya je
 anmakube onwunu?
- 21 Kẹ l'iphe, madzụ eme;
 bẹ Ojejoje chi l'ẹka;
 l'enyocho l'iphemiphe
 ọbule, madzụ eme ememe.
- 22 Iphe ẹjo madzụ eme;
 bẹ ahataje iya l'ọ bụ ọnya;
 bụru ụgbu kepyia ya.
- 23 Iphe e-gbu iya nụ aburu
 àhùhù, ẹ ta ahùdu iya.
 Yọ bụru ririri ono, oome ono;
 bụ iphe e-me iya;
 yo phuhu.

6

Okwa, aanmaru onye eswe

- 1 Nwa mu; ọ -bụru l'ị naru
 madzụ ibe ngu mkpalẹka;
 wowaru onwongu yeru
 madzụ l'itumo l'ụgwo,
 onye ọdo ji iya;
- 2 ọ -bụru l'iphe ono,
 i kfuru ono bụwa ọnya;
 hata ngu;
 okfu ono, shi ngu ọnu ono
 aburu ụgbu kota ngu;
- 3 ọwaa iphe ii-me; nwa mu;
 gude gbata onwongu;
 keshinu ị dalahụwaru obutobu ngu l'ẹka:
 Jelekwapu je agwotohuru iya;

- rọọ ya jeye teke ii-rọ-butu iya.
 4 Be ekukwa mgbenya;
   ọphu i kwekwa tẹ mgbenya roru ngu;
 5 l'ẹ ba bu l'i dzofuru onwongu
   l'ọ bu mgbada nyikufuru onye achi nta l'eka.
   Mbụ l'ọ bu nwenu, nmaru l'etse;
   nọ nyaa; shi iya nahu.
 6 Jeduduphu ẹke unwehu nọ;
   nggube onye enyiru!
   Gbua igo l'iphe ephe eme;
   gude iya maru iphe.
 7 Unwehu te nwe du onye ishi;
   to nwe onye eleta iya nu; l'ẹke ọno eje ozi;
   te nwe onye achi iya nu.
 8 Obenu l'ọbuje; o -rua
   l'onanwu; yọ kpa nri dobe.
 9 ?Bu teke ole; be ii-ze ege ono
   ze-bebe; nggube onye enyiru?
   ?Bu teke ole be ii-tehu le mgbenya?
 10 Iisuje l'ọ kwa t'i kua
   mgbenya nwanshi;
   mbu-a t'i dobe nwishi l'oshi; tuta ume;
 11 jeye teke ejeka a-bya azu
   ngu gbirimu l'ọ bu ndu ana nfu;
   ukpa-mkpere afuru ngu l'ọ bu abali-
   d'egvu.
 12 Mkpokoro madzu;
   mbu ejo madzu
   bulephu uru-onu;
   be oogudeje aghaphe.
 13 Oji-bujeru madzu enya;
   yo gude okpa l'eme
   iphe-ohubama;

- gude ẹka l'eduphu ibe iya.
 14 Oogudeje ẹregede l'agba
 iphe a-tsuru madu.
 Iphe ọonoje aburu ọkpata okfu;
 15 Ọ bu iya kparu iphe
 iphe-ẹhuka a-tu iya l'ukfu;
 iphe a-byaru iya nu anyaa ya kpoo;
 k'ophu bu l'e-to natadu ọgvu.
 16 O nweru uzi iphe ishingu, du Ojejoje ashị;
 mbu uto iphe esaa bu iya akpamara.
 17 Iphe ono bu:
 ọ-ka-onwonye-mma-l'anya;
 ntuphu-ire; ogbu onye
 ẹ-ta dudu iphe o meru;
 18 ọriri ẹjo iphe;
 ọgba perepere ome iphe du ẹji;
 19 obobe madu ibo;
 me onye egudeje okfu
 kpakaa ufu madu.

Okwa k'ori ogori

- 20 Nwa mu; tsojekwa uto,
 nna ngu kpọ-ziru ngu;
 ọphu i hajekwa ome iphe
 nne ngu ezi ngu.
 21 Kee ya kpukpurukpu l'obu;
 nggu atukua ya onwongu l'olu;
 22 ke l'i -je ije;
 bu iya a-nodu edu ngu.
 I -ku mgbenya;
 bu iya a-nodu eche ngu nche.
 I -muru enya;
 yoo kfu anu ngu.

- 23 Kẹ l'uzo-wa, a kpọ-ziru
 ngu-a kwa urọku;
 iphe eezi ngu aburu iphoro.
 Mba, aabarụ; gude l'alọo ngu ẹka ẹ nchị
 aburu ọzo ndzụ.
- 24 Ọ bụ iya e-nwufuje ngu t'ẹ b'ị dalahụ
 nwanyi, eri ogori l'ẹka;
 bụru iya e-me tẹ nwanyi,
 bụ o-dephua-ikoro;
 be egude ire-machamacha deta ngu.
- 25 Tẹ mma, ọoma;
 be emekwa t'ọ wata ngu agụgu.
 Ọphu i kwekwa t'o gude ọnya derita ngu!
- 26 Nwanyi ọkpara emeje nwoke;
 tọ dūhe iphe ọo-bụ.
 Nwanyi, eri ogori aburu
 ishi ndzụ ngu bẹ ọonoduje achị nta iya.
- 27 ?O nwekpooru madzụ
 nwigbaleke-oma, a-vọta
 ọku wushi l'ọkpoma
 tẹ ọku ọbu be eke uwe iya?
- 28 Mbụ; ?o nweru onye e-je ije l'eli icheku-ọku;
 tẹ ọku bẹ eke iya ọkpa.
- 29 Ọ bụ ẹge ono b'ọ dū onye
 yele nyee onye ọdo aze.
 Ẹ to nwekwa onye denyiru
 nyee madzụ ẹka a-la kẹ mmanu!
- 30 Onye zitaru iphe ria;
 l'ẹke ẹgu agụ iya;
 b'ẹ ta akwatajẹkwa gube ọkpobe iphura;
- 31 Obekwanu l'e -gude iya;
 bẹ ọo-kfụ ugwo iphe ono,
 o zitaru ono ugbo ẹsaa;

- m'o -ruhuru; o refu iphe
o nweru kfuà ugwo iya.
- ³² Nwoke, eri ogori te nwekwa egomunggo;
kẹ l'ọ kwa onwiya b'o
mebyishi emebyishi.
- ³³ Uru, oo-rita iya bụ l'ee-tsu iya iphe;
meru iphere ye iya l'ifu;
ọphu iphere iya ta abyadu
bya agvụ iya agvugvu l'ẹhu.
- ³⁴ Kẹ l'ọ bụ okopho-nwanyi
akpalije nwoke ẹhu-eghughu.
E ọọ phujekwaru onye
rarụ nyee ya imiko;
m'ọ -bya iya ome iphe.
- ³⁵ E t'ọ dudu iphe e gude
bya iya aroro, ọo-nata;
m'o -ruhuru; ọ ha ihagha.

7

Okwa, aanmaru ndu etso nwanyi okpara

- ¹ Nwa mu; nukwaa iphe mu ekfuru ngu!
T'iphe-a, mu akpo-ziru ngu
uzo iya-a ndujekwa ngu l'obu!
- ² Mejekwa iphe-a, mu ezi
ngu-a;
k'ophu ndzụ e-dzu ngu.
T'ọ bụru ẹge iiletaje
nwandodo-ẹnya ngu ẹnya;
bụ ẹge ii-letaje iphe, mu ezi ngu-a.
- ³ Gbaru iya agbaru ẹ
mkpushi-eka ngu l'ọ ha;
nggu edee ya edede l'ime obu ngu!

- 4 Kfuru mmamiphe l'oo ya bu
 nwunne ngu ke nwanyi;
 nggu ekua iphe-odo-nya: "Egiri onya ngu!"
- 5 O bu iya e-dufuta ngu l'eka
 nwanyi, eri ogori;
 te nwanyi, eme k'enyishi eji;
 be egude ire machamacha deta ngu.
- 6 Ujiku lanu; be mu shi l'onu
 windo mu pyofu nya;
- 7 phua eke ndu, e te amadu iphe doru.
 Mu elee nya le ndu
 ogbo-lanu ono;
 yo nweru onye lanu ophu,
 egomunggo swehuru.
- 8 Yebedua echebe ifu l'uzo iya ke nwanyi ono;
 mbu l'ulo eke nwanyi ono,
 eri ogori ono bu;
- 9 l'uzo gberegbede urenyashi;
 mbu l'uzo nchi ejihu; teke ochi ekpuwa eh.
- 10 Ya ndono; nwanyi obu
 alufuta byakfutashia ya.
 Nwanyi ono kwaru ngwa
 l'o bu nwanyi okpara;
 buru onye eregede.
- 11 O bu nwanyi, eme zuwozuwozuwo;
 buru nwanyi, e te ekwejedu t'onu rua ya
 l'ehu.
 Ophu okpa 'egvujeduru iya egvuru l'ufu.
- 12 I -phua ya l'esu-uzo nta-a;
 i -bya aphu iya odo; buwunu l'edukfu.
 Onoje le nkucha;
 l'achọ onye o-o-buru yele iya.
- 13 Ya ndono; yo duta

- nwata-okoro ono; nmaa ya akpa;
 bya ekiriberi iya ifu; sụ iya:
- 14 “L’o nweru ngweja, ya jeru
 egwogwo.
 Anụ, ya jeru egwogwo nọkwa l’ufu;
 l’ọ kwa ntanụ; bẹ ya
 medzuru iphe ya kweru ụkwa iya.
- 15 Ọ kwa iya; bẹ ya lufutaru bya ngu ndzuta.
 Nggụ ndọ-ọ.
- 16 Oshi-azẹe ya; bẹ ya tọwaru
 ẹkwa, e dengashiru
 edengashi, shi Íjiputu.
- 17 Oshi-azẹe mu; bẹ ya gbakwaru męeru;
 gbaa ya alowesu;
 mę sinamọnu;
 k’ọphu ọo-nọdu eshi kwẹkwekwe.
- 18 Bya t’ayi je emee k’enyishi jeye l’utsu.
 Bya t’ayi je azẹe t’ẹhu tsoo ayi ẹna.
- 19 “Nji mu ta nọkwa;
 o jekwaruru ẹke, teru ẹnya.
- 20 Okpoga, o gude l’ije ono hakwa l’uru.
 Ọ kwaru teke ọnwa dzuru bẹ ọo-lata.”
- 21 Yo gude ire-ọma deta iya;
 gude ire męchemeche kpughaa ya.
- 22 Teke ono teke ono;
 yọ dụ-kpuru tsoru iya;
 l’ọ bụ inya, aakpụ eje egbugbu;
 mbụ l’ọ bụ ele, eje ọdalahu l’ọnya;
- 23 jeye teke akfụ buru iya gungu lẹ meji;
 l’ọ bụ nwenu, kfulahuru l’ọnya;
 tọ ma l’ọ bụwa iya anwuhu.
- 24 Nta-a; nwa mu; ngabẹru mu nchị!
 Gekwa nchị; nua iphe mu ekfuru ngu.

- 25 Be ewokwaru obu ngu dobe
l'èke nwanyi ono nọ.
Ophu i phukwa ọzo; tsoru iya;
- 26 kẹ lẹ ndu nwanyi ono mewaru;
ẹphe adaa hakwa nshinu.
Ndu, o gbuwaru egbu aka nkụ.
- 27 Ụlo iya bụ ọzo, e shi ala maa.
Ụzo ono tųgburu nanų jeye l'èke anwųhu
bu.

8

Mmamiphe eku ngu oku

- 1 ?Tọ bụdu oku bẹ mmamiphe eku ẹge ono?
?Tọ bụdu mkpu;
bẹ iphe-odo-ẹnya echi ono?
- 2 O nọ l'èke tukogbaaru atukoru l'iku ọzo;
o vudo lẹ mkpọkahu-ọzo.
- 3 O vudo l'obu-edukfu.
O nọ l'ọnu-nggamgbo
l'echi mkpu; sụ:
- 4 “O kwa unubẹ ndiphe bẹ ya eku.
Unubẹ unwu;
ọ kwa unu bẹ ya echiru mkpu-a.
- 5 T'iphe dojee unu ẹnya;
unubẹ ndu ẹ-te nwedu egomunggo!
Unu akwaa ẹnya;
unubẹ ndu eswe!
- 6 Unu ngabẹ nchị;
kẹ l'o nweru iphe ya abya ekfukfu, dų mkpa.
Ya kpuhawaru ọnu tẹ
ya kfua iphe vudo nhamụha.
- 7 Iphe eshije iya l'ọnu
bụ ire-lanụ.

- Ejo-ire oshi iya l'onu bu ebyi.
 8 Iphe bu okfu, shi iya l'onu kfouru akfouru.
 E to dudu okfu,
 gberu nggo; m'o bu okfu,
 du ghadaghadaghada,
 eshije iya onu.
- 9 Okfu iya kfouru akfouru
 le nchi ndu iphe edoje enya;
 daburu ifu le nchi ndu maru iphe.
- 10 Hakwaa mkpola-ocha;
 nata iphe ya ezi ngu.
 Nngu ahaa mkpola-ododo; hata mmamiphe;
- 11 kele mmamiphe kakwa
 mkpuma, vu oke aswa.
 E to dukwa iphe agu
 ngu nu ophu i-turu yeru mmamiphe.

Mmamiphe ekfu okfu

- 12 "Mube mmamiphe;
 mu l'iphe-odo-nya bu l'ekalanu.
 Mu maru iphe; nya erua mu ali.
- 13 Iphe bu l'aatsu Ojejoje egvu
 kwa okpo iphe du eji ashị.
 Oku onwonye;
 otu onwonye oke epha;
 iphe du eji;
 me l'uru-onu aduje mu ashị.
- 14 Idzu oma; me mmamiphe bu nke mu.
 Iphe-odo-nya; me ike
 abukwaphuru nke mu.
- 15 O bu mmamiphe;
 be ndu eze gude achị;
 buru iya; be ndu ishi gude

- l'atụ ekemu, vudo nhamụnha.
- 16 Ọ bụ mu; bẹ ndu ishi gude achị; bụru mu;
bẹ ndu ha nshinu gude achị mgboko.
- 17 Ndu yeru mu obu;
bẹ mu eyejeru.
Ndu achọshi mu ike
achọ-vuje mu.
- 18 Ẹku; mẹ ùgvù bụ mu b'ọ nọ l'ẹka.
Iphe-enweru ọphu a-nọ jeyewaru;
mẹ ụba bụkwa mu phụ b'ọ nọ l'ẹka.
- 19 Uru, nọ mu l'ime kakwa
ọkpobe mkpọla-odod.
Iphe shi mu l'ẹka aka
ọkpobe mkpọla-ọcha.
- 20 Ụzo, mu eshije bụ ụzo
odobe-ẹka-ndoo;
bụru ụzo ikpe,
vudo nhamụnha bẹ mu etsoje.
- 21 Ndu yeru mu obu; bẹ mu
emeje t'ẹphe nweru iphe;
l'emejekwaphu t'ẹku ji ụlo-ẹku ẹphe.
- 22 Ọ bụ mubẹ mmamiphe;
bẹ Ojejoje vutsukpoo ụzo mee;
bụru mu bụ ozi,
o vutsukpoo ụzo jee l'oge ndiche.
- 23 A ọfatahawaru mu rụ teke ẹ ta madu;
mbụ lẹ mbụlembu ọmanu mgboko adube.
- 24 Ọmanu eze ọnyimu anọdu; bẹ mu nọhawa.
Mu nọhawa; bẹ nwogvu byaderu.
- 25 Ọmanu e mee eze ugvu,
dobegbaa l'ọnodu iya;
mbụ ọmanu e mee
unwu ugvu nshii;

- bẹ mu nọhawaa.
- 26 Tẹmanu Ojejoje emee mgboko;
mẹ abasarama iya;
mbụ tẹmanu e mee udzudzu kẹ mgboko.
- 27 Mu nọ teke o meru igwe;
nọdu teke o meru akpamigwe;
yo fozita kephetakota eze ẹnyimu.
- 28 Ya nọ teke o meru; urukpu anọdu l'igwe;
nọdu teke o meshiru ẹke
mini eshije amushi l'eze ẹnyimu.
- 29 Ya nọ teke ọ kparu
eze ẹnyimu òkè ẹke
oo-jebebeje;
k'ọphu bụ l'ẹ tọo
wụ-swetadu òkè iya;
nọdu teke ọ tọru ntọ-l'alì mgboko.
- 30 Teke ono bụ mu bụ
o-me-nka, swiru iya nù.
Mu shi emeje;
ẹhu l'atsọ iya ẹna
mbọku-mbọku.
Mu shi anọduje iya l'ifu
l'eme ẹmirima tekenteke.
- 31 Mgboko, o meru emeje;
ẹhu atsọ mu.
Ndiphe mgburumgburu aduje mu mma.
- 32 Ọo ya bụ; unwu mu;
unu ngaberu mu nchì;
Ọnu-ọma bụ k'onye etso mu nù.
- 33 Unu ngabẹ nchì;
nụa iphe mu ezi unu;
k'ọphu unu a-maru iphe!
Unu be efukwa iya lẹ ntụ!

- 34 Ọnu-ọma bụ k'onye
 angabejeru mu nchi;
 mbụ onye anọduje
 l'ọnu-uzo mu l'eche nche mbọku-mbọku;
- 35 ke l'onye chọru mu nụ;
 chọ-vu mu; be bụkwa ndzụ b'ọ chọ-vuru.
 Ege ono be ùgvù Ojejoje
 a-nọdu etsokwa iya phụ.
- 36 Obenu l'onye jikaru mu nụ
 bụkwa onwiya be oomebetaru.
 Iphe bụ onye mu dụ ashị
 bụkwa ọnwu b'ọ chọ."

9

Mmamiphe; l'ome eswe

- 1 Mmamiphe gbeshiru je akpua ọlo;
 bya eworu itso ọsaa gvua ya.
- 2 Yo gbushia anụ; shia dobe;
 bya akua mọe;
 shia ite dobe.
- 3 Yọ bya ezi unwu-mgbọko,
 ejeru iya ozi t'ephe je
 evudogbaa l'ẹke,
 katsua l'eli le mkpukpu ono;
 raa ya arara; sụ:
- 4 "T'iphe bụ ndu egomunggo swehuru bya."
 Ndu eswe b'ọ sụru:
- 5 "Unu bya eria nri, ya shiru;
 unu angua mọe, ya kuru dobe.
- 6 Unu haa ome eswe;
 te ndzụ dzua unu!
 T'iphe dojenua unu ọnya!

- 7 Onye, abaru onye ụru-ọnu
     m̀bà
     bụkwa iphere b'oo jetaru onwiya.
     Onye ałokwanu ẹjo madzụ
     ẹka ịe nchị aburu ụswo b'ọ chọ.
- 8 Ba ahujekwa onye ụru-ọnu ọgbo;
     odumeka be ii-dukwa iya ashi.
     Bachiaru onye maru iphe mba;
     nggu aphụ l'oo-yeru ngu obu.
- 9 Lọo onye maru iphe ẹka ịe nchị;
     nggu aphụ l'oo-kabaaru ọmaru iphe;
     Kuziaru onye doberu ẹka ndoo iphe;
     yọ kabaaru ọmaru iphe.
- 10 Ọ kwa ọtsu Ojejoje egvu
     bụ ẹke mmamiphe duberu.
     Ọmaru Onye ono,
     dụ Nso ono aburu iya bụ iphe-odo-ẹnya.
- 11 Kẹ l'ọ bụ yebe mmamiphe
     e-me t'ị kaa nka;
     nọribabee ịe mgboko-a.
- 12 Onye maru iphe;
     be mmamiphe ebuje nggo.
     Onye ụru-ọnu aburu iya
     nwẹnkinyi iya e-ri iphe tso iya nụ.”
- 13 Nwanyị, eme eswe;
     be olu iya anọduje ada
     eli eli.
     E ta hụdu iya àhùhù;
     to nwe iphe ọ maru.
- 14 Ọ dughajeru l'ifu ibo iya.
     Eke, kakọta l'eli ịe
     mkpukpu aburu ẹke,
     o jeje je asugabe onwiya;

- 15 l'eku iphe bu ndu eswe esweswe,
 ejeru iphe ephe eje:
 16 "Tiphe bu onye eswe bata eke-a!"
 Ndu ophu egomunggo
 swehuru be osuje:
 17 "Le mini, e zitaru ezita adujekwaa mma;
 nri, e riru le mpya
 aburu iya kakota otso ena!"
 18 Obenu l'ephe ta madu
 le ndu, no l'ulo iya buwa ndu maa.
 Ndu, byaru iya ebyee anoduwa l'ali-maa.

10

Etu, Solomonu nmashiru

- 1 Owaa etu, Solomonu nmashiru:
 Nwata, maru iphe;
 emeje t'ehu tso nna iya ena.
 Obenu le nwata, eme eswe;
 abujeru aphu tso nne iya.
 2 Eku, a kparu l'uzo,
 e-ta dudu mma; ta agajekwa mkpa.
 Obenu l'odobe-eka-ndo
 adzofutaje madzu l'onwu.
 3 Ojejoje ta ahajekwa onye
 doberu eka ndoo t'egu mee ya.
 Obenu l'ejo madzu;
 b'e too kwejedu t'iphe
 agu iya nu rube iya eka.
 4 Enyiri atujekwa madzu ukpa.
 Obenu l'akanya emeje madzu t'o bahu.
 5 Onye kpataru iphe o koru
 kwakobe l'oge bu onye
 nweru egomunggo.

- Obenu l'onye bu mgbenya;
 be ookuje teke aakpata iphe
 akpata bu iphe-iphere b'ọ bu.
- 6 Onye doberu ẹka ndoo;
 bu onu-oma etsoje iya.
 Obenu l'ejo madzu edomije
 ejo iphe no iya l'obu.
- 7 Qobuje; a -nyata onye
 doberu ẹka ndoo;
 ẹhu atsọo madzu ẹna.
 Obenu l'ejo madzu; be aazahaje.
- 8 Onye maru iphe l'obu iya
 emeje iphe a suru t'o mee.
 Obenu l'onye ekfu yayaya alaje l'iyi.
- 9 Onye ntupo ta nodu l'ẹhu
 anoje ndzu iya le domangu rimangu.
 Obenu l'onye ntuphu-ire;
 be ee-mekochaa kparu.
- 10 Onye aji-buru madzu ẹnya;
 kwa iphe-ẹhuka b'ọ
 kwakoberu onye obu.
 Obenu l'onye atu mba iya too;
 kwa nchi-odu-ndoo b'ọ cho.
- 11 Onu onye doberu ẹka ndoo
 bu nggele mini ndzu.
 Obenu l'ejo madzu edomije
 ejo iphe no iya l'obu edomi.
- 12 Ndumashi akpataje okfu.
 Obenu le n-yemobu
 ekpuchije ejo iphe iphe.
- 13 Mmamiphe bu l'onu
 onye iphe edoje ẹnya
 b'a cho-vuje iya.

- Obenu l'onye eswe;
 bẹ ẹchachi anọduje eche echeche.
- 14 Ndu maru iphe akwakọbeje
 iphe ẹphe maru akwakọbe.
 Obenu l'ọnu onye eswe
 bụ iphe-ẹhuka b'ọ nọduje eku oku.
- 15 Ẹku bụ ike, onye nweru.
 Ụkpa abụkwanuru iya egbuje onye ụkpa.
- 16 Ụgwo ozi, onye
 doberu ẹka ndoo bụ ndzụ.
 Obenu l'ẹjo iphe emeje
 tẹ madzụ kabaaru ome eji.
- 17 Onye angabeje nchị teke
 a kpọ-ziru iya ụzo bụkwa
 ụzo ndzụ bẹ ootso.
 Obenu l'onye a baru mba;
 yọ jịka iya kwa ụzo bẹ oophu.
- 18 Onye madzụ dụ ashị;
 yo me t'ẹ b'a ma kwa onye ẹjo-ire b'ọ bụ.
 Onye ntumatu aburu onye eswe.
- 19 Okfu -paa l'igwe;
 ẹjo iphe abata iya.
 Obenu l'onye kwaru
 ẹnya atajẹ ire iya ẹra.
- 20 Ire onye doberu ẹka ndoo
 dụ l'ọ bụ ọkpobe
 mkpọla-ọcha.
 Obenu l'ọriri ẹjo madzụ
 ta kwatajẹkwa aga mkpa.
- 21 Okfu onye doberu ẹka ndoo
 azuje igweligwe madzụ.
 Obenu lẹ ndu eswe eyifuje;
 okfu l'ẹphe te nwe egomunggo.

- 22 Ọnu-ọma, shi Ojejoje l'ẹka
emeje tẹ madzụ nweru iphe;
ọphu 'onwedu iphe-ẹhuka, ooyekobeje iya.
- 23 Iphe aduje onye eswe mma bu ome ẹjo iphe.
Obenu l'ọo mmamiphe
bu iphe aduje onye iphe doru ẹnya mma.
- 24 Ọ kwa iphe ẹjo-madzụ atsu
egvu bu iphe emekochaje byaru iya.
Obenu l'ọ kwanu iphe agu
onye doberu ẹka ndoo e-meru iya.
- 25 Ọ bu ẹge oke pherephere epheje; pheswee
bu ẹge ndu ẹjo madzụ aphụ-sweje.
Obenu l'onye doberu ẹka ndoo
e-vudoshi ike gbururu jeye.
- 26 Ọ bu ẹge mee, shihuru uka anwuje onu;
mbu ẹge ẹnwuru-ọku ahuje
ọku l'ẹnya bu ẹge onye
ẹnyiru aduje onye ezi iya ozi.
- 27 Ọtsu Ojejoje egvu emeje tẹ madzụ kaa nka.
Obenu le ndu ẹjo madzụ
agbajihuje agbajihu.
- 28 Iphe onye doberu ẹka ndoo
anọduje ele ẹnya iya bu ẹhu-otso-ena.
Obenu l'iphe ẹjo madzụ
ele ẹnya iya ta gajeduru iya.
- 29 Oshi ọzo ke Ojejoje bu
agbabe-a-dzuru ke ndu doberu ẹka ndoo.
Obenu le ndu ẹjo madzụ b'ọ bujeru iyi.
- 30 Ndu doberu ẹka ndoo;
b'e ta agwafu-ghekwa agwafu.
Obenu le ndu ẹjo madzụ tee bukwa l'ali ono.
- 31 Ọnu onye doberu ẹka ndoo
bu iphe eshije iya nu bu mmamiphe.

- Obenu l'onye te kfujedu
ire-lanụ;
bẹ ee-mekochaa bufu ebufu.
- 32 Onye doberu ẹka ndoo
maru iphe bụ: o -kfua ya;
yọ kfuru nhamunha.
Obenu l'iphe eshije
ejo madzụ ọnu bụ ejo okfu.

11

- 1 Oye ẹregede l'igwe,
eegude atụ iphe kwa
akpamara l'ẹke Ojejoje nọ.
Obenu l'ogude ọkpobe iphe,
eegude atụ iphe tụa ya aduje iya mma.
- 2 Ekuku -vuta ụzo; iphere etso iya.
Obenu l'ọdu-agu -vuta ụzo;
mmamiphe etso iya.
- 3 Iphe anọduje edu ndu
obu gụru iphoro bụ ire-lanụ.
Obenu l'iphe egbuje ndu
ẹ te gudedu ire ẹphe ẹka
bụ ntuphu-ire.
- 4 Mbọku, Nchileke e-koshi
ẹhu-eghughu iya;
bẹ ẹku, madzụ kpataru
te eyekwaru onye ọbu ẹka.
Obenu l'iphe adzọfutaje
madzụ l'ọnwu
kwa odobe-ẹka-ndoo.
- 5 Iphe abọjeru onye uta
ẹ-ta dudu lẹ ndzụ iya ụzo
kwa odobe-ẹka-ndoo.

- Obenu l'ẹjo madzụ bu
 ẹjo iphe iya ono emeje t'ọ daa.
- 6 Iphe adzoje ndu ire-lanụ bu
 odobe-ẹka-ndoo.
 Obenu lẹ ndu ẹ te gudedu
 ire ẹphe ẹka bu ẹjo iphe ẹphe
 ahataje ẹphe l'onye.
- 7 Ẹjo madzụ -nwuhu;
 iphe oole ẹnya iya anashihu iya.
 Iphe o shi gbaa ego
 lẹ ya e-gude ike iya mee
 aburu ke mmanu.
- 8 Onye doberu ẹka ndoo;
 be aadzofoje l'iphe-ẹhuka;
 iphe-ẹhuka obu alaaru ẹjo madzụ.
- 9 Onye ẹ-te emedu ele Nchileke;
 bu iphe shi iya l'onu;
 be oogudeje emebyishi
 ibe iya.
 Obenu l'onye doberu ẹka ndoo
 bu mmamiphe be adzoje iya nu.
- 10 Iphe oma -gbaaru onye
 doberu ẹka ndoo;
 ndu bu lẹ mkpukpu ono etee ẹswa.
 Ẹjo madzụ -nwuhu;
 ndiphe etee ẹswa.
- 11 Onu, onye obu guru iphoro
 goru akwo-lije mkpukpu.
 Obenu l'onu, ẹjo-madzụ
 emebyije iya emebyi.
- 12 Onye ẹ-te nwedu egomunggo
 akpoje ibe iya
 ẹbo-ẹbo-l'afu.

- Obenu l'onye nweru egomunggo
atajẹ ire iya ẹra.
- 13 Onye sùruku-sùku
ekfukashije iphe e domiru edomi.
Obenu l'onye e gude
ire iya ẹka edomije iphe dọ kẹ edomi.
- 14 Oha, ẹ-te nwedu onye
akpọ-ziru ẹphe ọzo adajẹkwa.
Obenu lẹ mkpukpu,
aadu l'igwe akpọ-ziru ọzo b'a dzoje.
- 15 Onye naru onye ẹ tọ madu
mkpalẹka bukwa okfu;
be ookotaru onwiya.
Obenu l'onye ẹ-ta nadu madu mkpalẹka;
be nchi a-du ndo.
- 16 Okpobe nwanyi;
be nweru ọgvu.
Eku aburu kẹ ẹjo nwoke.
- 17 Onye, aphuru madu imiko bu onwiya;
be oomeru ohuma.
Obenu l'ẹjo madu bu
iphe-ehuka be okpataru onwiya.
- 18 Eku, ẹjo madu akpa
bu iyi b'ọ buru iya.
Obenu l'onye doberu ẹka ndoo;
be obunggo iya anoje jeye.
- 19 Onye odomu edotaje iya ndu.
Obenu l'onye achi nta
ẹjo iphe bu onwu iya b'ọ cho.
- 20 Ndu ẹjo okpoma aduje
Ojejoje ẹkpanashi.
Obenu lẹ ndu uta,
ẹ-ta ndu l'ehu aduje iya mma.

- 21 Maru amaru lẹ ndu
 ẹjo-madzu b'ẹ ta hadu kẹ manu.
 Obenu lẹ ndu doberu ẹka
 ndoo ta dudu iphe e-me ẹphe.
- 22 Nwanyi, ama mma;
 t'ọ ma oye onu l'okfu
 du l'ọ bu echi
 mkpọla-ododo, eeyeru ezi l'onu-imi.
- 23 Iphe agụ onye doberu ẹka
 ndoo bu l'oma bẹ ọosubeje ishi.
 Obenu l'iphe ẹjo madzu
 ele ẹnya iya bu l'ẹke
 ọosubeje ishi bu
 l'oke ẹhu-eghughu,
 Nchileke a-byabẹ iya.
- 24 Onye asa ẹka asasa anọduje aba ababa eje.
 Obenu l'onye ukparaswi
 emekochajee buru onye ukpa.
- 25 O-me-l'uko abajẹ ụba;
 onye emeje t'ẹhu gua ibe iya egugu;
 bẹ ee-mekwaphu t'ẹhu gua yẹbedua egugu.
- 26 Onye domiru nri;
 t'o gude kpọ-lia aswa iya;
 bẹ ndiphe ebujeru onu.
 Obenu l'onye reru nk'iya
 l'ògè iya bẹ aajajẹ ajaja.
- 27 Onye achọ t'iphe du mma;
 bẹ ọma etsoje.
 Obenu l'onye achọ ẹji;
 bẹ ẹji etsoje.
- 28 Onye kpọru obu yeru ẹku a-dakwa.
 Obenu l'onye doberu ẹka ndoo;
 a-nọdu aja pulapula l'ọ bu

- mkpẹkwo onyingu.
 29 Onye, akparu ndibe iya okfu;
 te nwekwa iphe oo-keta.
 Onye eswe aburu iya
 e-mekochaa jeeru onye maru iphe ozi.
 30 Nebyi, onye doberu ẹka ndoo amije;
 bu oshi, anu ndzu.
 Onye aduje ike kfuta madzu
 aburu onye maru iphe b'ọ bu.
 31 Ọ -buru le ndu doberu ẹka
 ndoo be eebu je nggo le mgboko-a;
 bunu iya bu le ndu ẹ-te
 emedu ele Nchileke;
 me ndu ejo iya ono
 aa-natakwapu ugwo iya nk'ephe.

12

- 1 Onye a baru mba;
 yo nata iya;
 kwa mmamiphe b'ọ nataru.
 Obenu l'onye jikaru mba,
 a baru iya; kwa onye eswe b'ọ bu.
 2 Ọkpobe madzu atubaja Ojejoje l'obu.
 Obenu l'onye ẹregede;
 be onmaje ikpe.
 3 Madzu t'e gudeghekwa
 ejo iphe buru.
 Obenu l'onye doberu ẹka
 ndoo b'e ta vu-ghekwa l'ogvu.
 4 Ọkpobe nwanyi bukwa ugvu nji iya.
 Obenu l'ejo nwanyi dukwa
 l'ọ bu okpu, tsuru ume nodu nji l'ehu.
 5 Idzu, ndu doberu ẹka ndoo abuje k'oma.

- Obenu lẹ ntuzi-ẹka ndu
 ẹjo iya ono abukotaje ugho.
- 6 Okfu, shi ẹjo madzụ l'ọnu
 abuje ọnya nma onye, ookfuru iya.
 Obenu l'ọnu onye obu iya
 guru iphoro adzoje madzụ.
- 7 Ndu ẹjo iya ono;
 be ee-mekochaa kwatsushia; ẹphe achihu.
 Obenu l'ọnu-ulo onye
 doberu ẹka ndoo a-kfuru gidimu.
- 8 Ọ bu ẹge madzụ mataberu iphe;
 bu ẹge aajatabeje iya.
 Obenu lẹ ndu obu ẹ-ta
 gudu iphoro be aakpofu akpofu.
- 9 Ọ kakwa mma l'i bu onye
 ẹ-ta gubedu iphe;
 nggu ese ẹge ii-shi buru;
 me l'i guberu onwongu iphe
 l'e b'o du ẹge o haru ngu.
- 10 Onye doberu ẹka ndoo
 akwabejeru elu iya ẹnya.
 Obenu l'imiko, ẹjo madzụ
 aphuje bu ẹjo-obu.
- 11 Onye akọ alị iya enweje nri;
 nwee ya k'etsutsu.
 Obenu l'edegiri;
 bu onye eswe b'o bu.
- 12 Ejo madzụ bu iphe
 a nataru lẹ nfu be ẹnya iya anoje.
 Obenu l'onye doberu ẹka
 ndoo anoduje aja pulapula.
- 13 Ejo madzụ bu ẹjo okfu,
 shi iya l'ọnu abuje ọnya; hata iya.

- Obenu l'onye doberu ẹka
ndoo anahuje iphe-ẹhuka.
- 14 O kwa madzu egudeje
onu kfutaru onwiya iphe-oma.
Ono kwaphu ẹge ooshije
l'iphe oogude ẹka iya eme;
metaru onwiya obunngo.
- 15 Iphe bu iphe onye eswe eme
adukotaje iya mma l'anya nk'iya.
Obenu l'onye maru iphe
egeje nchi teke a kpọ-ziru iya ọzo.
- 16 A -kpatsua onye eswe iwe;
yo mewaphu t'a maru teke ono.
Obenu l'onye nweru egomunggo
eleswetaje iphe-phere,
e meru iya.
- 17 Onye gude ire-lanu
l'agba ekebe;
be okfu iya ayikoje ayiko.
Obenu l'ejo ekebe abujeru ọgho.
- 18 Okfu, ẹ ta aridu ariri kfua;
aruje kfuu l'ọ bu ogu-mbeke.
Obenu l'okfu onye
maru iphe edokwaje iphe edokwa.
- 19 Ire-lanu anoje jeye l'ojejoje.
Obenu l'ejo-ire te nwedu ẹge ọono-beje.
- 20 Iphe ejije ndu ejo idzu okpoma bu ọgho.
Obenu le ndu idzu-oma;
be ẹhu-otso-ena bu nk'ephe.
- 21 Ejo iphe te emejekwa onye
doboru ẹka ndoo.
Obenu l'iphe-ẹhuka
bu ke ndu ejo iya ono.

- 22 Onye ẹjo-ire aduje Ojejoje ashì.
 Obenu ẹ ndu emeje iphe,
 ẹphe kfuru aduje iya mma.
- 23 Onye nweru egomunggo
 ta arakashijekwa iphe o maru arakashì.
 Obenu ẹ ndu eswe
 anọduje avọshi mkpọkoro okfu.
- 24 Onye gude ẹka iya esebashi;
 e-mekochaa bụru ishi.
 Obenu l'onye ẹnyiru
 e-mekochaa bụru ohu.
- 25 Ọchi obu l'ẹka emeje
 tẹ ike gvụ madzụ.
 Obenu l'okfu-ọma emeje;
 ẹhu atso iya ẹna.
- 26 Ọkpobe madzụ eduzije ọnyà iya ọzo.
 Obenu l'ẹjo-madzụ
 eduphujẹ madzụ ọzo.
- 27 Onye ẹnyiru ta adujedu ike
 ọnu onwiya nri.
 Obenu l'onye akanya;
 bẹ iphe o nweru abuje iphe vu oke aswa.
- 28 Odobe-ẹka-ndoo bụ ọzo ndzụ;
 oshiswe ọzo aburu ọnwu.

13

- 1 Nwa, maru iphe anuje iphe
 nna iya ekfuru iya.
 Obenu l'epherephere;
 ta angajedu nchì ẹ mba, aabaru iya.
- 2 Madzụ egudeje ọnu kfutaru
 onwiya iphe-ọma.
 Obenu l'onye ẹ te gudedu ire iya ẹka;

- bụ k'ehuka bụ iphe anọduje agụ iya.
- ³ Onye afọ okfu, ookfu afọfo
 bụ ndzụ iya b'o che nche.
 Obenu l'o-kfu-ļę-njakonu;
 e-mekochaa laa l'iyi.
- ⁴ Onye ẹnyiru; bę ękpiri anoje;
 ọbu l'ẹ tọ dudu iphe eru iya ẹka.
 Obenu l'onye akanya;
 bę iphe agụ iya nụ eruje ẹka.
- ⁵ Onye doberu ẹka ndoo;
 bę ejo-ire aduje eji.
 Obenu l'ejo madzụ bụ
 iphe-iphere;
 buru iphe aakpofu akpofu.
- ⁶ Onye uta ẹ-ta dudu l'ẹhu iya;
 bụ odobe-ẹka-ndoo
 anọduje eche iya nche.
 Obenu l'ejo madzụ;
 bụ ejo iphe iya ono enwutsuje iya.
- ⁷ O nweru onye anọduje eme
 l'ò bụ eze madzụ;
 a ma l'ẹ to nwedu ẹge ọ ha iya.
 Nweru onye anọduje eme
 l'ò bụ onye ụkpa;
 a ma l'o nweru iphe; nweshia ya ike.
- ⁸ Madzụ egudeje ẹku,
 ọ kpataru gbata ndzụ iya.
 Obenu l'onye ụkpa;
 ta dudu iphe eyeje iya egvu.
- ⁹ Onye doberu ẹka ndoo
 dụ l'ọ bụ iphoro;
 ji ẹke ọ nọ.
 Obenu l'ejo madzụ;

- dụ l'ọ bụ urọku, bụ:
 ọ -nonyaa; yọ nyihu.
- 10 Oku onwonye ekuku;
 bụ ụswo b'ọ kpatajẹ.
 Obenu lẹ mmamiphe;
 bụ ndu, kweru t'a kpọ-ziaru ẹphe ụzo.
- 11 Okpoga, e gude ụgho dzuta
 anọduje ala azụ azụ.
 Obenu l'onye gude ẹka iya;
 tọ nwehu kpaa okpoga emeje iya;
 yọ ka nshinu akaka eje.
- 12 Iphe madzụ leri ẹnya iya;
 e mekochaa to ruhe iya ẹka;
 bẹ emeje tẹ meji nmafụ iya.
 Obenu l'iphe agụ madzụ -rua ya ẹka;
 b'ọ duje iya l'ọ bụ oshi,
 anụ ndzụ.
- 13 Onye aalọ ẹka lẹ nchị;
 to nwe iphe ọ gụberu iya
 achọkwaru onwiya
 ishi-ephuhu.
 Obenu l'onye eme iphe
 ekemu kfuru bẹ obunggo iya nọkwaru.
- 14 Iphe onye maru iphe ezi;
 dukwa l'ọ bụ ẹke mini, anuje ndzụ futaru.
 Oomeje tẹ madzụ ba ada l'onya,
 anwuhu gbarụ.
- 15 Onye, nweru egomunggo;
 bẹ aduje ndiphe l'obu.
 Obenu l'uzo onye ẹ te
 gudedu ire iya ẹka adujeru iya ẹhuka.
- 16 Onye nweru egomunggo
 egudeje mmamiphe eme iphe oome.

- Obenu l'onye eswe ewotaje
ome-eswe iya ono t̄a jalangu.
- 17 Ējo nwozi akpataj̄eru madz̄u iphe-̄huka.
Obenu l'ozi, e ziru onye,
e gude ire iya ̄ka;
b̄u ̄hu-agu b'̄o n̄uje.
- 18 Onye, aah̄u àh̄uh̄u;
t̄o nga nchi;
b̄e ̄kpa abyaj̄ekwaru;
iphere egude iya.
Obenu l'onye aah̄u àh̄uh̄u;
ȳo n̄a ya; b̄e aakwabeje ugvu.
- 19 Iphe aḡushi madz̄u ike
-rube iya ̄ka; b̄e ̄hu atsoje iya ̄na.
Obenu l'onye eswe;
b̄e ̄otsuje l'̄ehu ̄ha ̄jo iphe.
- 20 Onye ȳele ndu mmamiphe ayi;
a-b̄uru onye maru iphe.
Obenu l'onye etso ndu eswe;
ejeje iphe-̄huka.
- 21 Iphe-̄huka an̄oduje achi
̄jo madz̄u ̄so.
Obenu l'̄uba; b̄ukwanu
obunggo onye doberu ̄ka ndoo.
- 22 Okpobe madz̄u akpaj̄e ̄ku d
oberu nwanwanwaranwa iya.
Obenu l'̄ejo madz̄u b̄u ndu
doberu ̄ka ndoo;
b'̄o kpaj̄e ̄ku edoberu.
- 23 Onye, b̄u onye ̄kpa;
b̄e al̄i iya a-n̄odu emehuru iphe.
Obenu l'e gudeje ̄jo ikpe;
kpefu iya al̄i ̄bu l'̄eka.

- 24 Onye ẹ-ta ahùdù nwatibe iya ahùhù;
kwa ashì bẹ nwata ọbu dù iya.
Obenu l'onye yeru nwatibe iya
obu ezije obu l'alì l'ahù iya.
- 25 Onye doberu ẹka ndoo erijije ẹpho.
Obenu l'ejo madzù bẹ ẹgu emeje.

14

- 1 Nwanyi, maru iphe
ajikobeje ọlọ iya ajikobe.
Obenu lẹ nwanyi ọphu bụ
onye eswe egudeje ẹka iya
l'akpaka ọlọ iya akpaka.
- 2 Onye obu gụru iphoro
anọduje atsù Ojejoje egvu.
Obenu l'onye ọzo iya
dù nggọdogo-nggọdogo
ta dudu iphe ọgubeje Ojejoje.
- 3 Onye eswe ekfutaje iphe
ochi-echachi kpube onwiya.
Obenu l'ọnu ndu maru iphe
anọduje eche ẹphe.
- 4 Eswi, e gudeje akọ iphe
'anọdu; ọko nri adu.
Obenu l'eswi -jeshia ozi ike; nri atọa ẹgu.
- 5 Onye ekebe, e gude
ire iya ẹka; ta adzujekwa ẹjo-ire.
Obenu l'onye ẹjo ekebe;
bù ẹjo-ire anọduje afushi iya l'ọnu.
- 6 Onye ọru-ọnu achoje
mmamiphe; tọọ phụ iya.
Obenu l'onye nweru
egomunggo;

- bẹ ọmaru iphe aduje ntse.
- 7 Bujekwaru ọba yeru onye eswe;
kẹ l'ẹ tọ dudu iphe ii-shi iya l'ẹka amuta.
- 8 Iphe ekoshije l'onye nweru
egomunggo maru iphe bu
l'uzo iya edoje iya enya.
Obenu l'iphe ekoshije l'onye eswe
ta madu iphe bu l'oo ugho;
bẹ oogudje eme iphe.
- 9 Onye eswe egudeje ejo iphe atụ mgbonu.
Obenu l'onye obu guru iphoro
anoje Ojejoje l'obu.
- 10 Onyenonu amajeru iphe atsụ iya l'ehu;
To nwe onye yele ibe iya
gba l'ehu-otso-ena ya.
- 11 Ufu ejo madzu;
bẹ ee-chikpo.
Obenu l'ulo onye doberu ẹka
ndoo a-nodu aja aja eje.
- 12 O nweru uzo, abuje;
madzu eshi iya;
yo du iya l'o bu okpobe uzo.
Obenu l'ẹke o suseru ishi bu anwuhu.
- 13 Iwe tso ochi;
nggumaphu etsoru
ehu-otso-ena.
- 14 Ndu ẹ te gudedu ire ephe ẹka
a-nata ugwo iphe ephe meru.
E bua ndu eme ohuma
nggo iphe ephe meru.
- 15 Onye mapeteru iphe
ekwetaje iphemiphe obule.
Obenu l'onye nweru egomunggo

- arije-odu oriri; maru eke oo-ye okpa.
- 16 Onye maru iphe atshuje Ojejoje
 egvu haa ome ejo iphe.
 Obenu l'onye eswe emeje lokaralokara
 tubesu l'oo iphe gbarunu;
 be ya eme.
- 17 Onye okpoma-oku emeje eswe-eswe;
 ophu bu onye enya ruru ali ataji nshi.
- 18 Ome-eswe edujeru madzu ye l'ome-ririri.
 Obenu l'onye obu ruru ali
 ekpujeru mmamiphe l'oo bu okpu-eze.
- 19 Ndu ejo iya ono e-byiru
 ndu ophu eme ohuma ikpere;
 Ndu akirishi abya aru
 l'onu-uzo ndu doberu eka ndoo.
- 20 Ufu onye ejo-eka teru enya;
 mbu tee ya jeye le ndu obutobu iya.
 Obenu l'oke amadu enweje ndu onya l'igwe.
- 21 Onye e-ta gubedu obutobu iya iphe;
 kwa ejo madzu b'oo bu.
 Obenu l'onu-oma bu
 k'onye, emejeru ndu ukpa iphe-oma.
- 22 Ndu anoduje t'oo tsuru ibe ephe;
 ?to budu eji, ephe eme iya too?
 Obenu le ndu anoduje t'oo
 duru madzu le mma;
 be eeyejeru obu;
 l'emeru ephe ire-lanu.
- 23 Iphe bu akanya, madzu ese; be uru anojekwa.
 Obenu l'onye bulephu onu
 b'oo phoduru iya; be ukpa kwa nk'iya.
- 24 Eku bu nggo, eebuje onye maru iphe.
 Obenu l'onye eswe

- bulephu eswe iya ono;
b'e gudeje maru iya.
- 25 Onye gude ire-lanụ
l'agba ekebe adzọkwa ndzụ.
Obenu l'onye gude ụgho
l'agba ekebe bụ
o-deru-oye; b'ọ bụ.
- 26 Onye atsu Ojejoje egvu;
bụ onye dakoberu
agburu-anyị.
Eke ono aburu unwu iya
a-gbabe-a-dzuru.
- 27 Otsu Ojejoje egvu;
bụ ishi nggele, ndzụ shi atsoshi.
O bụ iya emeje tẹ madzụ
ba adalahu l'onya, anwuhu gbaru.
- 28 O bụ gidigidi bụ ugvu eze.
Obenu l'onye ishi ẹ-te nwedu madzụ;
be yifuakwaru nụ.
- 29 O kwa ọta-nshi emeje tẹ
iphe doo madzụ ọnya.
Obenu l'onye ọkpoma-ọku
eme tẹ ndiphe maru ẹge eswe iya hatabe.
- 30 Obu-odoo emeje t'ẹhu dụ madzụ npho.
Obenu l'ijimọnya atsujẹ ọkpu ume.
- 31 Onye akpa onye ụkpa ẹhu;
bukwa Nchileke, meru iya nụ;
b'o me iphe-iphere.
Obenu l'onye emeru onye,
ẹ-tọ dudu ẹge ọ haru iya ọhuma;
kwa Nchileke b'ọ kwabe ugvu.

- 32 Iphe aḷo-tsuje ẹjo madzụ;
     bụ ẹjo iphe oome.
 Obenu l'onye doberu ẹka ndoo
 nweru ẹke ọo-nọdu;
     zeeru ndzụ;
 m'o -ruhuru ọ nwụhu anwụhu.
- 33 Mmamiphe anọje l'obu ndu
     iphe doru ẹnya.
 Obenu ịe ndu eswe ta madụ kẹ mmamiphe.
- 34 Odobe-ẹka-ndoo emelije mba emeli.
 Obenu l'ẹjo iphe bụ iphe-iphere
 nọduru iphe, bụ ọha, nọnu.
- 35 Nwozi, maru iphe;
     bẹ eze enweje ifu-oma
     l'ẹke ọ nọ.
 Obenu ịe nwozi,
 emechishi eze ifu;
 b'ọ tų-koshije ẹhu-eghughu iya.

15

- 1 Olu-odoo eselaje nseku azụ.
     Obenu l'okfu ẹhuka
     akpalije ọvuma.
- 2 Ire onye maru iphe
     ekoshije mmamiphe.
 Obenu l'onye eswe
     bụ okfu eswe anọje iya l'ọnu.
- 3 Ẹnya Ojejoje dzuru ẹkemekẹ ọbule:
     l'ẹke ndu ẹjo iya; mẹ kẹ ndu ọma.
- 4 Gberuma eji obu oyi;
     ghẹlegheleghele eye ọku l'obu.
- 5 Ọ bụ onye eswe anyijeru ẹtsù
     kpua l'ụzo, nna iya akpọ-ziru iya.

- Obenu l'onye
egomunggo
ruru ali; angabeje nchi l'iphe eezi iya.
- 6 Ulo onye doberu eka ndoo; be eku ejije ejiji.
Obenu l'ejo madzu;
bu iyi abyaje eku iya ndzuta.
- 7 Onye maru mmamiphe
anoduje araka iya araka
t'o dzuru onyemonye obule.
Obenu l'onye eswe;
be okpoma iya ta dudu ege ono.
- 8 Eja, ejo madzu egwo;
kwa akpamara l'enya Ojejoje.
Obenu l'ekfukfu, onye obu
guru iphoro ekfu anu iya abaje iya l'obu.
- 9 Uzo, ndu ejo madzu eshi
abuje akpamara l'ifu Ojejoje.
Obenu le ndu ese t'ephe
dobe eka ndoo b'o yejeru obu.
- 10 O kwa chikikfuu bu k'onye
haru okpobe uzo ono.
Onwu aburu k'onye
o du ashi teke aahu iya ahuhu.
- 11 Ali-maa; me o-la-l'iyi
dabukotaru eba l'ifu Ojejoje.
?Bu-chia obu madzu
te gheduru iya onu l'ifu to?
- 12 Onye uru-onu avojeru oku
ghu ehu teke a baru iya mba.
Ophu o kwejedu kpanyabe
ndu maru iphe ehu.
- 13 Ehu-otso-ena emeje
t'ifu tusahu madzu atusahu.

- Obenu l'aphu akpataje ike agvugvu.
- 14 Onye obu ruru ali anoduje achọ mmamiphe.
Obenu l'onye eswe bulephu
ririri b'ọ noduje ekfu.
- 15 Onye, aakpa ehu;
be ndzu iya abukotaje
iphe otsu-l'ehu.
Obenu l'onye okpoma tusahuru atusahuru
be tekenteke abujeru iya aji.
- 16 O ka mma le madzu
nwepeteru iphe enwepete;
l'atsi Ojejoje egvu;
me l'eku, o nweru; dzuru mgboko;
iphe-ehuka eswiru iya.
- 17 O ka mma l'oo mkpekwo;
buwaphu nri, nonu;
e gude n-yemobu l'ata iya;
ma l'e gburu okpalukpo;
gude ntafashi-ifu l'ata iya.
- 18 Onye obu-okwu akpalije okfu akpali.
Obenu l'onye, ataru
okfu nshi
anoduje abyanyi uswo abyanyi.
- 19 Iphe onye enyiru yeru eka
aduje l'e gude ogvu
tu-chishia ya atu-chishi.
Obenu le ke onye
obu guru iphoro
aduje werewere.
- 20 Nwata, maru iphe emeje
t'ehu tso nna iya ena.
Obenu l'onye eswe;
be nne iya aduje ashi.

- 21 Ome eswe atsoje onye
 ẹ-te nwedu egomunggo ẹna.
 Obenu l'onye nweru egomunggo
 emeje iphe iya; yọ kfulu nhamunha.
- 22 Onye ẹ-te nwedu onye
 atuziru iya ọzo;
 te nwekwa iphe oomekotajedu.
 Obenu l'a -dụ l'igwe chĩa idzu;
 e mekota iphe a tũberu.
- 23 Madzụ -yee ọnu l'okfu yechata iya;
 bẹ ẹhu atsoje iya ẹna.
 Ọnu, e yeru l'o ruberu iya aburu iphe ugvu.
- 24 Onye maru iphe echibeje ifu
 l'uzo ọphu edu ala lẹ ndzụ;
 onye eswe echebe nk'iya
 l'uzo ọphu edu ala l'ọku alị-maa.
- 25 Onye eku onwiya ekuku;
 bẹ Ojejoje enwutsuje.
 Obenu lẹ nwanyi, nji iya
 ẹ-ta nọhedu b'ọ dzọtajeru alị iya.
- 26 Ọriri, ẹjo madzụ arị bụ
 akpamara l'ẹke Ojejoje nọ.
 Obenu l'ọriri kẹ ndu ọma aduje iya mma.
- 27 Onye ẹkpiri erilatajeru
 ụlo iya iphe-ẹhuka.
 Obenu l'onye kpọru
 ẹka-azụ ashị;
 bẹ ndzụ e-dzu.
- 28 Onye doberu ẹka ndoo
 arị-jeodu iphe oo-kfu arịri.
 Obenu l'ẹjo madzụ;
 bụ ẹjo okfu eshije iya l'ọnu.
- 29 Ndu ẹjo madzụ;

- bẹ Ojejoje anoje ote-anya.
 O bu l'oonuje iphe ndu
 doberu eka ndoo ekfu anu iya.
- 30 Ifu-ochi emeje t'ehu tso madzu ena;
 nzi oma l'eshije madzu uri jeye l'okpu.
- 31 Onye ngaberu nchi le mba,
 anu ndzu, a baru iya;
 be yele ndu maru iphe
 e-mekochaa nodu l'okpoku lanu.
- 32 Onye e-te nwedu iphe
 o guberu ahuhuhù, aahù iya;
 bu ashì b'ò dù onwiya.
 Obenu l'onye a hù ahuhuhù;
 yo nua ya bu onye nweru egomunggo.
- 33 Otsu Ojejoje egvu ezije
 madzu mmamiphe;
 odo aburu l'i -wozita
 onwongu ali; ugvu etso iya.

16

- 1 Madzu arije iphe oo-me.
 Obenu l'ò bu Ojejoje ekfuje
 ophu e-mekochaa mee nu.
- 2 Uche onye 'adu iya njo.
 Obenu l'ò bu Ojejoje maru
 iphe bu uche onye.
- 3 Woru iphe bu iphe iime
 ememe; ye Ojejoje l'eka;
 nggu aphu l'iphe bu iphe
 bu idzu ngu a-nodu eme
 l'ege i tuberu iya.
- 4 Iphe, bu iphe, Ojejoje meru;
 b'o meru dobe t'ò gaa mkpa nk'iya;

- Ndu ẹjo iya ono b'o meru doberu mbọku,
a-ta ẹphe aphuphu.
- ⁵ Iphe, bu onye eku onwiya
ekuku be kwa akpamara l'ifu Ojejoje.
Iphe ii-hube ama;
aburu l'ẹ taa hadu ẹphe t'ẹphe laa ẹwoma.
- ⁶ Onye wozitaru onwiya ali
l'ẹke Ojejoje no;
l'ekfu ire-lanu;
b'o kfujeru ugwo iphe ẹji iya.
Yo buru ọtsu Ojejoje egvu
emeje madzu t'o sefu ẹka l'ẹjo iphe.
- ⁷ Iphe madzu eme -duwa Ojejoje mma;
be oomeje mee te yele
ndu ohogu iya du le mma.
- ⁸ Nweku, e doberu ẹka ndoo kpa kakwa mma;
ma l'ẹku, a kparu l'uzo, ẹ ta dudu mma.
- ⁹ Iphe madzu e-me b'o rije ariri dobe.
Obenu l'ọ bu Ojejoje
ekoshije iya ẹge ọo-hata ọkpa iya.
- ¹⁰ Okfu onye eze aduje l'ọ bu
okfu, shi Nchileke l'onu;
ọphu 'ookpeswejedu ikpe ekpeswe.
- ¹¹ Iphe eegude atu ẹra iphe,
du ẹge gbaru t'ọ du
bu Ojejoje b'o shi l'ẹka.
Iphe bu ẹra iphe no l'ẹkpa;
aburu iya b'o shi l'ẹka.
- ¹² O kwa akpamara le ndu eze meru ẹjo iphe;
ke l'ọ bu l'odobe-ẹka-ndo;
be onye eze egudeje mee te
aba-eze iya nguru anguru.
- ¹³ Ire-lanu atsoje ndu eze ẹna.

- Eṗhe te gude onye ezi-okfu egvu egvu.
 14 Eḥu -ghua eze eghughu;
   ishi madzụ abaa ya.
   Obenu l'ọ bụ onye maru
   iphe abyanyije iya.
 15 Ifu -tushihu onye eze;
   ndzụ edzua madzụ.
   I -laa onye eze l'obu;
   b'ọ dụ l'ọ bụ eruru mini ọdungu.
 16 Madzụ ọmaru mmamiphe
   kakwa mma; mę l'onweru okpoga.
   Iphe-odo-ęnya aka mma;
   ma lę mkpọla-ọcha.
 17 Uzo, ndu obu guru iphoro eshije
   bụ uzo, buru ụba yeru iphe dụ ęji.
   Onye afo ęke ooye okpa iya afofo;
   bụ ndzụ iya bę ooche nche.
 18 Madzụ -watawa oku onwiya ekuku;
   ọ-la-l'iyi etso iya.
   Madzụ -buwaru
   ọ-ka-onwiya-mma-l'ęnya;
   adada etso iya.
 19 O ka mma l'i bụ onye
   wozitaru onwongu ali;
   nggu lę ndu ukpa l'ayi;
   mę l'i tsoru ndu gude
   oke-ępha
   l'eke iphe ęphe nataru lę nfu.
 20 Onye anata ntuzi-ęka;
   bę iphe adujeru lę mma
   onu-oma aburu k'onye
   tukoberu Ojejoje ishi.
 21 Onye iphe doru ęnya bụ iya;

- bụ ịe madzụ be obu ruru ali.
 Onye olu-odoo aburu iya
 a-du ike ozi ndu odo iphe.
- 22 Mmamiphe bu iya bu ishi
 nggele mini ndzu l'ehu ndu nweru iya nu.
 Obenu l'onye eswe;
 be eswe iya ono abujeru
 iphe eegude ahụ iya ahuhù.
- 23 Onye maru iphe aguje okfu,
 shi iya l'onu ogu.
 Okfu, shi iya l'onu
 abukwanuru iphe eegude amuta iphe.
- 24 Okfu-oma du l'o bu
 manu-engu.
 Ooguje ehụ egugu;
 mee t'ehu du madzụ npho.
- 25 O nweru ụzo, abuje;
 madzụ eshi iya;
 yo du iya l'o bu okpobe ụzo.
 Obenu ịe mkpo-chi ishi ụzo ono bu anwuhu.
- 26 O bu iphe agu nwozi;
 bu iya emeje; yo kabaaru oje ozi.
 Yo buru egu, agu iya nu
 anoduje eyeshiru iya oku.
- 27 Ejo madzụ eshibeje ite ejo iphe.
 Ege ono be okfu, shi iya
 l'onu anoduje ereku l'o bu ivovo-oku.
- 28 Onye elukfu anoduje akpa okfu;
 onye ntumatu l'ebukahuje ndu
 ephe l'iya shi du ịe mma.
- 29 Onye eme onwuu-onwuu
 anoduje ezi ibe iya ejo nzizi;
 l'edu iya eshi ụzo, e-ta dudu mma.

- 30 Onye aji-buru ibe iya ęnya
 aburu ęregede bę ọogba;
 onye ọphu kpuruberu ọnu
 aburu ęjo iphe b'ọ tųberu k'ememe.
- 31 Ishi-ęwo bų ųgvų, dų egvu.
 Ọ bų onye doberu ęka ndoo b'o ruje ęka.
- 32 Onye ę-ta bųdu onye
 obu-ọku
 kakwa mma; ma l'onye bų mkparawa.
 Onye akpadeje onwiya teke
 iphe egbu iya egbughu
 aka mma mę l'onye ọphu
 a-lų;
 lųta mkpųkpų ọphu.
- 33 Ọ bų madzų agųje ęnwa.
 Obenu l'ọ bų Ojejoje ekfuje onye ọo-larų.

17

- 1 Ọ kakwa mma l'ọ bų
 nwęcha ọkponku bę madzų nweru;
 l'ata iya l'ęhu-gudangu;
 mę l'ufu ęke aagba aji;
 ųswo l'ada iya.
- 2 Onye ozi, maru iphe bų iya
 e-mekochaa bųru onye ishi nwata,
 emechishi nna iya ifu.
 Ęge ono bę nwozi ono e-tso
 keta iphe nnajiufu iya ono;
 l'ò -tsò bųru ųnwu iya.
- 3 Mkpọla-ọcha bų ite b'e
 gudeje nųa ya ąnųnų.
 Mkpọla-ododo aburu
 ọku-ųzu;

- bẹ eegudeje data iya;
maru m'ọ ọ́dà mma.
Obenu l'obu madzọ bụ
Ojejoje adataje iya.
- 4 Onye eme iphe ọ́ dọ́ ẹ́jì
angabeje nchị l'ẹ́jọ ọ́nu.
Ege ono bẹ onye ẹ́jìre
angabeje nchị l'okfu,
erekuta madzọ anụ.
- 5 Onye, achị onye ọ́kpà ọ́chì;
kwa Nchileke, keru iya nù;
b'ọ me iphe-iphere.
Onye, ete ẹ́swa ẹ́ ndakfu
dakfuru madzọ te nwedu
iphe e-me t'onye ọ́bu laa kẹ́ manụ.
- 6 Ọ́nwu nwanwa bụ ọ́gvù,
madzọ gude aka nka.
Nne ẹ́ nna abụru iphe
ọ́nwegirima gude eku onwẹ́phe.
- 7 Onye eswe te ekfukwa okfu, nweru ishi.
Ọ́ kwaphụ ẹ́ge ono;
b'ẹ́ tọ́ gbadu tẹ́ onye ishi dzuje ejo-ire.
- 8 Ẹ́ka-azọ́ erejeru onye,
anụ iya nù l'ọ́ bụ ọ́gvu;
k'ọ́phu bụ l'ọ́ nọ́duje
agbaru iya ọ́pha-ẹ́ka.
- 9 Onye aguje nvụ l'ẹ́ke e
mesweru iya;
bẹ́ yẹ́le ndu ọ́do aduje ẹ́ mma.
Obenu l'onye ta azahajẹ́du
iphe e meru iya anọ́duje
achịka ndu ọ́nyà iya achịka.
- 10 A -baaru onye nweru egomunggo mba;

b'ò kajẹkwa iya oru l'ẹhu;
karia ụkporo-ọnu ẹchachi ise,
e chiru onye eswe.

- 11 Onye eme ẹji eshibeje l'ọo nk'iya e-me.
Obenu l'ọ bu nwozi,
ẹ-ta phujederu madzụ imiko
e-mekochaa hụa ya àhùhù.
- 12 Ọ kakwa mma ẹ nne agụ,
a naru ụnwu iya furu ngu l'ụzo;
mẹ l'i jekfuru onye eswe
l'ẹke ọono l'eme eswe.
- 13 Onye, gude ẹjo iphe kfua
ụgwọ iphe-ọma, e meru iya
bẹ ẹjo iphe ta abyakwa bya
alufu alufu ẹ nk'iya.
- 14 Ọwata ụswo dụ l'ọ bu ọswoha mini.
Ọo ya bu t'ị haa nko;
tẹ okfu ba ada.
- 15 Okpefu onye iswi ta dudu mma;
mẹ ọnma onye iswi dụ mma ikpe;
tụkokwa buru akpamara l'ifu Ojejoje.
- 16 ?Bụ uru ngunu; bẹ okpoga
barụ l'ẹka onye eswe;
l'ẹ-ba abụ ẹ mkpa ẹ
egomunggo dụ iya.
- 17 Ndu eshi ọnya ekoshije
l'ẹphe yeru onwẹphe obu tekenteke.
Obenu ẹ nwunne bụlephu l'ògvù iphe-
ẹhuka.
- 18 Onye egomunggo swehuru
ewojeru onwiya ye l'itumo;
gude naa madzụ mkpalẹka.

- 19 Onye uswo kwa ejo iphe
 b'o yeru obu;
 onye apali onwiya apali
 aburu eyifu be ocho uzo iya.
- 20 Onye okpoma iya goru agogo;
 be iphe iya anoduje ala azu azu.
 Iphe-ehuka aburu ke onye ntuphu-ire.
- 21 Okpara-rigbarigba;
 bu aphu tsaru nna iya;
 eh-otso-ena ta bu ke nna,
 nwatibe iya eme eswe.
- 22 Ehu-otso-ena kwa okpobe ogvu.
 Obenu le meji-atofu
 anoduje ami madu okpu
 wongu-wongu.
- 23 Ejo madu anataje eka-azu;
 k'ophu oo-kpe ejo ikpe.
- 24 Onye egomunggo ruru ali;
 be amajeru iphe.
 Obenu l'onye eswe;
 be enya te egvueduru egvuru.
- 25 Okpara-rigbarigba;
 bu obyaru byaru nna iya;
 buru nggumaphu noduru nne, muru iya nu.
- 26 E to dukwa mma oreta onye
 e-ta dudu iphe o meru nre.
 To du mma ochi ndu
 oke amadu iphe l'ephe meru iphe, du mma.
- 27 Onye nweru egomunggo
 ekfuje okfu zee onu.
 Onye eme agu aburu onye, iphe doru enya.
- 28 Oboje onye eswe -daa ashi;
 e tubesu l'o maru iphe.

Teke bụ l'ọ taru ire iya ẹra;
e tubesu l'ọ bụ onye iphe doru ẹnya.

18

- 1 Onye akpa nkinyi;
bụ onwiya b'ọ maru.
Ire-lanụ ataję iya ẹra lę nchi.
- 2 Onye eswe ta akpajędu ishi
mę iphe eekfu;
?o doru iya-a ẹnya.
Iphe, ọ bụ bụ:
o-kfu-nk'iya anụ-nk'iya.
- 3 Ejo iphe -vutawa ụzo;
ndumashi etso iya.
Iphere -byawa;
ụzu etsoru iya.
- 4 Okfu, shi madzụ l'ọnu aduje l'ọ bụ èbò
ẹke mmamiphe futaru;
buru nggele, atso atso.
- 5 E tọ dukwa mma;
tę ikpe laarụ onye ọphu meru ẹji;
gbe nma iya onye ọphu doberu ẹka ndoo.
- 6 Ọ kwa iphe onye eswe kfutaru
l'ọnu iya bę yele iya emeje;
buru ọnu iya;
bę oogudje kfuta ẹchachi.
- 7 Ọnu onye eswe bụ iya emebyije iya;
buru ọnu iya ono abujeru ọnya; nma iya.
- 8 Okfu-azụ anọdujekwa atso ntumatu.
Ooshije madzụ uri jeye l'ime ẹpho.
- 9 Onye, ẹ-te yeduru ẹhu l'ozu,
ooje;
bę yele onye emebyishi

- iphe emebyishi kwa nwunne.
- 10 Epha Ojejoje bu
 ọkpo-mgbinyiku ọlo-eli;
 ẹke ndu doberu ẹka ndoo agbabajẹ;
 je ezeeru ndzụ edzua;
- 11 Eku onye nweru iphe aduje
 iya l'ọ bu agbarike iya.
 Ooduje iya l'ọ bu eze
 ụpho-mkpuma, o gude egbochita onwiya.
- 12 Madzụ -bụwaru
 ọ-ka-onwiya-mma-l'ẹnya;
 adada iya etso iya.
 Obenu ẹ madzụ wozita
 onwiya alị; ugvu etso iya.
- 13 Onye ẹ-ta nūdua iphe eekfu; je eye iya ọnu
 b'ọ bu iya ririri; bụru iya iphe-iphere.
- 14 O bu obu onye esedeje ndzụ iya
 teke iphe eme iya.
 Obenu l'obu -kofuwa madzụ;
 bẹ nk'iya gvụakwaru.
- 15 Onye nweru egomunngo
 bu iya bẹ iphe eeje akajẹ odo ẹnya;
 bụru iya akajẹ ogebe nchi
 t'iphe kabaa ya ru odo ẹnya.
- 16 Iphe-oma asajeru onye eme iya nu ụzo;
 l'ifu ndu oke madzụ.
- 17 Oobuje onye lanu -doo;
 ẹba atsukfuru;
 gbururu jeye onye k'ẹbo abya eyee ọnu.
- 18 A -gụa ẹnwa l'iphe ada okfu; okfu alaa;
 e shi ẹge ono gboo ndu ese alakahu.
- 19 Oro-buta nwunne ngu,
 i mesweru kakwa ẹhuka;

- mẹ l'ọluta mkpukpu,
gude mgbodo gbabuta
onwiya mgburumgburu.
- 20 Ọ bụ okfu, shi madzụ l'ọnu;
bẹ oogudeje kfutaru onwiya
iphe e-ji iya ẹpho;
bụru iphe shi iya l'ọnu;
bẹ oogudeje kpajia okfuru.
- 21 Ndzụ l'ọnwu kwa l'ọnu b'o shi.
Ọo ya bụ l'onyenọnu
a-kwakọbe nata iphe,
o kfutaru l'ọnu iya.
- 22 Onye chọ-vuru nwanyi,
ọo-lụ;
chọ-vukwaru iphe dọ mma.
Onye ono atubaje Ojejoje l'obu.
- 23 Onye ụkpa anọduje arọ arọro;
Obenu l'onye nweru iphe egudeje olu-ike.
- 24 Onye igwe-ọnyà awakwa ọgu.
Obenu l'o nwekwaru ọnyà,
akajẹ ọno ntse;
karia nwunne.

19

- 1 Ọ kakwa mma ọ bụ
onye ụkpa, ụta ẹ-ta dudu l'ẹhu iya;
mẹ l'onye eswe,
ẹ te gudedu ire iya ẹka.
- 2 Ẹ tọ dukwa mma lẹ madzụ;
b'o vu evuvu;
mbụ iphe ẹ tọ madụ ishi iya.
Onye kọrokoro-mẹremere
eshiswekwa ọzo.

- 3 Eswe, madzụ eme emebyijeru iya iphe.
Teke ono; yọ ghakọbe; bobbe iya Ojejoje.
- 4 Ẹku ezetaje igwe ònyà;
obenu l'ụkpa anọduje
achịka ndu ònyà achịka.
- 5 Onye ejọ ekebe ta alakwa kẹ manụ;
ọphu onye ejọ-ire ta byakwa bya anahụ.
- 6 Aaduje l'igwe achọ t'onye
eme úkò meeru ẹphe úkò.
Ege ono bẹ onyemonye
ọbule abụjeru ònyà onye asa ẹka.
- 7 Onye ụkpa aduje ndu yẹle iya bụ ashị.
?Buchia ndu yẹle iya eshi
ònyà ta anọdu agbaru iya ọso.
Ọonoduje agbatso ẹphe;
to nwe onye agharu iya ẹnya.
- 8 Ọ bụ onye maru iphe eyejeru onwiya obu;
bụru onye ẹnya eru alị;
b'ọ dọjeru lẹ mma.
- 9 Onye ejọ ekebe ta alakwa kẹ manụ.
Ege ono bẹ onye ejọ-ire
a-buru ọ-la-l'iyi.
- 10 Ẹ tọ gbakwa t'onye eswe riye ugvu;
k'ọphu ọ bụru t'ohu bụru
onye ishi ụnwu eze.
- 11 Ọ kwa iphe-odo-ẹnya emeje
tẹ madzụ ba abụ onye
obu-ọku;
bụru iya ugvu teke e meru iya eji.
- 12 Iwe eze adujekwa l'ọ bụ ẹke agụ ede ekiri.
Obenu lẹ madzụ -bawa iya
l'obu bẹ ọduje l'ọ bụ ẹke iji dashiru.
- 13 Ọkpara-rigbarigba; bụ ụsu; sụ nna iya;

- nwanyi okfu-ọnu adu l'ọ bu
nwa teyiteyi mini tekenteke.
- 14 Ulo; me eku nwoke;
bu unwu iya enweje iya.
Obenu l'okpoberu nwanyi;
bu Ojejoje anuje iya.
- 15 Enyiru atujeru madzu ye le mgbenya;
buru onye no ke manu azeje egu.
- 16 Onye eme iphe ekemu kfuru
kwa ndzu iya b'o che.
Obenu l'onye aalo eka le nchi;
to nwe iphe o guberu iya
achokwaru onwiya
ishi-ephuhu.
- 17 Onye asa eka l'anu ndu ukpa
iphe kwa Ojejoje be ooje ugwo.
O bu Ojejoje e-bu iya nggo.
- 18 Huje nwatibe ngu ahuhu teke ii-huta iya.
Ole ba ahukwa iya ke ahugbu.
- 19 Onye okpoma-oku;
be okpoma-oku iya
e-butajekwa;
ke li -dzo ya l'owaa;
be ii-dzoje nu iya phu l'odo.
- 20 Ngabeje nchi teke
aakpo-ziru ngu uzo;
nggu angabeje nchi l'iphe, eezi ngu;
k'ophu ii-mekochaa buru onye maru iphe.
- 21 Iphe, no madzu l'obu
k'ememe ahaje l'igwe.
Obenu le ke Ojejoje mefutaje.
- 22 Iphe eele madzu enya l'eka
bu owozita onwonye ali.

- O kakwa mma lẹ madzụ
 bụ onye ụkpa; mę l'ọ bụru onye ẹjo-ire.
- 23 Otsu Ojejoje egvu emejekwa tẹ madzụ kaa nka.
 Teke ono; obu erua onye ọbu alị;
 iphe-ẹhuka eburu ụba yeru iya.
- 24 Onye enyiru;
 bẹ ẹka iya akwajẹ l'efere;
 tọo dūhe ike palia ya ye l'ọnu.
- 25 I -chia onye uru-ọnu iphe;
 onye ẹ-ta mafudu iphe
 egude iya mụta iphe.
 Onye iphe doru ẹnya abuje:
 ị -baaru iya mba;
 yo gude iya kabaa ọmuta iphe.
- 26 Onye etsuje nna iya iphe; chifu nne iya
 bụkwa iphe-iphere;
 bụru iphe-ọchi.
- 27 Nwa mu; ị -haa ọngabe nchị
 l'iphe eezi ngu;
 bẹ ii-phukwa ụzo lẹ k'iphe odo-ẹnya.
- 28 Ejo ekebe anmajẹ ewotaje ikpe,
 vudo nhamunha nmaa swọkoswoko.
 Onu ejo madzụ aburu ejo
 iphe bẹ ọonoduje eri ori nri.
- 29 Ndu uru-ọnu; b'e kpewaru
 ikpe ẹphe; dobe edobe;
 ẹchachi anọduwa l'eche ndu eme eswe.

20

- 1 Onye anguruma
 bụ iphe-iphere b'ọ bụ;
 bụru onye ụswo.
 Onye nguru mę;

- nguta iya k'ome l'anya ta makwa iphe.
- ² Iwe eze adujekwa l'ọ bu ẹke agụ ede ekiri;
k'onye ọphu, kpatsuru iya
iwe ọbu agvụakwanua.
- ³ Onye agbaru okfu ọso;
kwa ùgvù b'ọ kwabe onwiya.
Ọ bu onye eswe
akwagebeje akwagebe uswo.
- ⁴ Onye ẹniruru ta akojedu okfu
teke ibe iya akọ.
O -rua teke aakpata iphe akpata;
yo lelaha taphungu.
- ⁵ Iphe madzụ ariẹbe hakwa ogvu l'ọ bu ebo.
Ọ kwa onye iphe doru ẹnya atsutaje iya.
- ⁶ Ndiphe aduje l'igwe ajishi ire l'ephe eme
ọhuma.
Ọlobu; ?bu onye b'a maru, e gude ire iya ẹka.
- ⁷ Onye doberu ẹka ndoo;
be uta ta adujedu l'iphe,
bu iphe, oome ememe.
Ọ -nọtsua laa; ọnu-oma aburu k'unwu iya.
- ⁸ Onye eze -nọdu l'aba-eze iya l'ekpe ikpe;
b'o gudeje ẹnya yofu
ezi-okfu l'ẹjo-ire.
- ⁹ ?Bu onye a-sụ ẹ ya mewaru;
obu agụ ya iphoro;
tọ dūhe ẹjo iphe, nọ iya l'ẹhu?
- ¹⁰ Ogude iphe, ẹ-ta bụdu
ọkpobe iya tūa ẹra iphe;
mẹ ogude iphe, ẹ-ta bụdu
ọkpobe iya mata iphe amata
tūkokwa buri akpamara l'ifu Ojejoje.
- ¹¹ Ọ bu umere nwata atuje ọnu iya;

- ?m'ò bụ òkpobe nwata;
 ?tò mkpòkoro nwata.
- 12 Nchị, anụ iphe yèlè ẹnà, aphụ ụzọ
 bụ Ojejoje tuko iya mekota.
- 13 Be ekunukajekwa mgbènyà.
 Ọdumeka bẹ ii-bụkwa ụkpa-mkpèrè.
 Mụjeru ẹnà; ẹge ii-nweru
 nri nweru iya k'etsutsu iya.
- 14 Onye azụ iphe asuje l'iphe
 ya azụ renukaru ire.
 Obenu l'ò -lụfulephu;
 yo gude iphe ọbu,
 ọ zuru ọbu kulahaa onwiya.
- 15 Mkpòla-ododo nọ;
 mkpuma oke aswa akuru.
 Obenu; l'ọnu, ekfu okfu,
 ekoshi mmamiphe dukwa ụko.
- 16 Madzụ -naa
 o-shi-awe-o-shi-awe mkpalẹka;
 natakwa iya uwe eli ẹhu iya.
 Gude iya t'ò ye iphe l'itumo;
 m'ò -bụru onye mba ọdo
 b'ò naru mkpalẹka ọbu.
- 17 Nri, a kpataru l'ugho atsoje ẹnà teke eeri iya.
 Obenu; l'e -megee;
 bẹ ọnu abụjeru onye riru iya nụ ẹja ẹja.
- 18 I -chị idzu iphe ii-me; kpajèedu ishi.
 Ọ -bụru l'ì bya oje ọgu;
 kpatajè-odu ishi t'e koshi ngu ẹge ii-me iya.
- 19 Kfuru mu; be ekfuru onye ọdo;
 ta bụkwa k'onye ntumatu.
 Ọo ya bụ t'ì bukwaru ụba yeru ekfurekfu.
- 20 Onye kọru nna iya;

- m'ò bụ nne iya ọnu
 bẹ aa-phụ-nyị urọku iya l'echi-abalị-ìshì.
- 21 Ẹku, e te tsudu ẹphuru kpata
 ta abujekwaru onye kparu iya nụ
 iphe-oma l'ikperazu iya.
- 22 Ba asukwa: "L'ii-kfu madzu
 ugwo ejo iphe, o meru ngu."
 Hakwaa te Ojejoje gbaaru ngu odzori.
- 23 Ogude iphe, e-ta budu
 okpobe iya tua era iphe;
 me ogude iphe, e-ta budu
 okpobe iya mata iphe amata
 tukokwa buru akpamara l'ifu Ojejoje
- 24 Keshinu ophu o bu Ojejoje
 atojeru madzu uzo;
 ?nanu ege madzu e-me makotaru
 iphe amubebe l'ehu iya.
- 25 O kwa ogbaru onwonye onya;
 mbu madzu ogude ovovoshi
 kwe Ojejoje ukwa iphe;
 le b'o ri iya ariri;
 k'ophu e to wodu iya.
- 26 Onye eze, maru iphe afoje
 mkpukpu iya l'o bu onye afo ereshi;
 bya egude iphe eegudeje
 etsu witu foshia ya ndu k'ejo iya ono.
- 27 Obu madzu bu iya bu urọku Ojejoje,
 oogudeje atu ehu madzu yoriyori.
- 28 Onye eze, yeru ndu ochi obu;
 bya aburu onye ephe gude
 ire iya aka; te nwedu iphe,
 iphe-ehuka, byaru iya nu eme iya.
 Yo buru n-yemobu emeje;

- te ọchichi iya ba anga anganga.
 29 O bu ugu; bu ike ke
     unwu-okoroḅya.
 Ishi-ewo aburu mma ke ndu bu ọgurennya.
 30 Eka, e chiru madzụ;
     chifu iya ọnya be eegudeje gọta iya;
     t'o sefu eka l'ẹjo iphe;
     buru echachi be eegudeje
     dozia madzụ ime ẹhu.

21

- 1 O bu ege Ojejoje anọduje
     atuzi eke nggele a-tsọ laa;
     bu ege ọonoduje atuzi ọkpoma onye eze.
 2 Uche onye 'adụ iya njo.
     Obenu l'ọ bu Ojejoje maru
     iphe bu uche onye.
 3 Iphe dū mma; daburu adaburu;
     be Ojejoje kakwa anata;
     me le ngweja.
 4 O-ka-onwonye-mma-l'anya;
     me eza, ndu ẹjo madzụ ese
     tukokwa buru iphe dū ẹji l'ifu Nchileke.
 5 Iphe onye, nweru ọriri ziru
     obu alị rịa; mee;
     abujekwaru iya uru.
     Ege onokwaphụ;
     be ọchi iphe ọku; mee atuje madzụ ụkpa.
 6 Eku, a dzutaru l'ẹjo-ire
     ephukashihujekwa l'ọ bu udzu ite.
     Ege onokwaphụ b'ọ bu ọnya,
     egbu madzụ l'ophọku.
 7 O bu ẹhuka ẹhuka ke ndu ẹjo iya ono;

- bụ iya bụ iphe e-kpofu ẹphe ekpofu;
 ke l'ẹphe jikaru ome iphe nhamunha.
- 8 Ndu ẹjo iya ono; te mejekwa iphe nhamunha.
 Obenu l'iphe onye eme ọhuma;
 be iphe oome adukotaje nhamunha.
- 9 Ọ kakwa mma l'i bu l'azu-utsulo;
 me le nggu le nwanyi okfu-onu bu.
- 10 Onye eme iphe du ẹji;
 be ome iphe du ẹji evuje evuvu;
 Ọphu imiko madzu ibe iya 'adudu iya.
- 11 A -hùà onye uru-onu àhùhù;
 'o-nwe-egomunggo egude iya kwaa ẹnya;
 A -kpọ-ziaru onye maru iphe ọzo;
 yọ kabaa amama.
- 12 Onye doberu ẹka ndoo
 atufuje ẹnya ele iphe amu
 l'ulo ndu eme iphe du ẹji;
 Mbụ; kpurupyata, ndu ẹjo iya ono l'ẹphe ha.
- 13 Onye tsuchiru nchi t'ẹ b'ọ nu
 mkpu onye ukpa echi;
 be e-chinua nk'iya ujiku lanu;
 ọphu odudu onye anu iya nu.
- 14 Iphe-oma, e meru l'edomi
 adanyijekwa ẹhu-eghughu.
 Ẹka-azu, a reru madzu
 l'uwe iya abyanyije oke ẹhu-eghughu.
- 15 E -kpee ikpe, du maa;
 be ndu doberu ẹka ndoo etejekwa ẹswa.
 Obenu le ndu ẹjo iya ono; be ẹhu adaje kọo.
- 16 Onye lufuru l'okpa egomunggo;
 be tsokwaa le ndu maa.
- 17 O-ri-l'ago abujeru onye ukpa.
 Ege ono be onye yeru mee;

- mẹ o-ri-l'ọnu obu;
te enwejedu iphe.
- 18 Ndu iphe dụ ẹji l'alajẹ l'ọchi
ndu doberu ẹka ndoo.
Ege ono bẹ ndu ẹ te gudedu
ire ẹphe ẹka ala lẹ kẹ ndu obu guru iphoro.
- 19 Ọ kakwa mma t'ì kwata je eburu l'echi-ẹgu
mẹ l'ọlu nwanyi, nweru ẹjo ọkpoma;
bya aswọnuka uswo.
- 20 Ụlo onye maru iphe;
bẹ nri, eeri eriri l'udu iya l'udu iya;
mẹ manụ akujeru akuru.
Obenu l'onye eswe erigbuje iphe o nweru.
- 21 Onye achị nta
odobe-ẹka-ndoo
yẹle nta n-yemobu achitaje ndzụ.
Onye ono; bẹ aa-nọdu
akwabẹ ugvu; ẹku aburu nk'iya.
- 22 Onye maru iphe;
bẹ etsogheje mkpukpu
ndu ndaji-nggara ọgu;
nwukposhia
ọkpo-mgbinyiku ụpho-mkpuma
mkpukpu ẹphe, ẹphe keru ike yeru.
- 23 Onye eche ọnu iya nche; bọru onye ata ire iya
era
bẹ ezejeru iphe-emeka.
- 24 Onye eku onwiya ekuku;
bọru
ọ-ka-onwiya-mma-l'ẹnya;
bẹ bụ ọru-ọnu bụ ẹpha iya.
Onye ono bụ ịyangga kpụu.
- 25 Onye ẹnyiru bụ ẹkpiri egbuje iya;

- ke l'ọ chiru ẹka wushi;
 jika o je ozi.
- 26 Eswe l'enyashi;
 be ọonoduje agu iya
 te ya nweru ọwaa;
 nweru ọwaa.
 Obenu l'onye doberu ẹka
 ndoo te elejedu ẹnya l'iphe ọonu madzu.
- 27 Ngweja, ẹjo madzu achi;
 bu akpamara l'ifu Nchileke;
 ọphu ọ buru k'onye gude
 ẹjo oriri bya iya egwogwo.
- 28 Onye ẹjo ekebe;
 be ọnu a-buru kpurukudungu.
 Obenu l'onye egejeodu nchi;
 ọmanu yo yede ọnu;
 be okfu, o kfuru a-ọ jeyewaru.
- 29 Ejo madzu emeje t'a su.
 Obenu l'onye obu guru iphoro
 arije iphe oome ariri.
- 30 E to nwedu mmamiphe;
 m'ọ bu iphe-odo-ẹnya;
 m'ọ kwanu idzu,
 ee-gudeghe mebata Ojejoje.
- 31 Iphe e meru inya kwaberu bu ke ọgu.
 Obenu l'ọ bu Ojejoje emeje t'e mekputa l'ọgu.

22

- 1 Ọkpobe ẹpha kakwa oke ẹku.
 Ugvu aka mkpọla-ọcha;
 me mkpọla-ododo.
- 2 ?Bu ngunu jikoru onye
 nweru iphe; me onye ukpa.

- Ọ bụ Ojejoje keru ẹphe ẹbo.
³ Onye nweru egomunggo
 aphuje iphe-emeka;
 zeeru iya.
 Obenu l'onye egomunggo
 swehuru ejeje
 dukpudukpuu
 je adalahu l'iphe-ehuka.
⁴ Obunggo, etsoje onye du agu;
 l'atsụ Ojejoje egvu bụ
 iphe-enweru; ugvu; me nka.
⁵ Iphe no l'uzo ẹjo madzu bụ
 ọgvú; me ọnyà.
 Obenu l'onye eche ndzu iya
 nche ebujeru uba yeru iphe ono.
⁶ Zufuta nwata l'uzo, oo-shi;
 o -vufutalephu; to hadu iya.
⁷ Onye ukpa bụ ohu onye nweru iphe.
 Onye ji ugwo aburu ohu, onye ooji ugwo.
⁸ Onye wotaru ẹjo ikpe dzabe
 l'ọ bụ oshi kwa iphe-ehuka;
 be ọo-wota;
 egvu, aatsụ iya alaa.
⁹ Onu-oma bụ k'onye bụ
 o-me-l'uko;
 kele ookejeru ndu ukpa nri iya.
¹⁰ A -chifu onye uru-onu;
 okfu alaa;
 uswo; me oko-onu agvu.
¹¹ Ọ bụ onye obu guru iphoro;
 okfu iya adu belebele; e-shitaghe eze onya.
¹² Ojejoje arubeje enya le mmamiphe.
 Obenu l'okfu onye ẹ te gudedu

- ire iya ẹka;
 bẹ oomeje t'ẹ b'ọ dụ iphe ọo-bu.
- 13 Onye ẹnйiru asuje:
 “L'agụ nọkwa l'etezi.
 Lẹ ya -lufu;
 bẹ ọo-tagbukwa iya l'esu-uzo.”
- 14 Onu nwanyi, eri ogori kwa iduma b'ọ bu;
 Onye, a-dalahu iya nu;
 kwa onye kpatsuru Ojejoje iwe.
- 15 Umere unwegirima;
 bu umere unwegirima.
 Obenu l'oo echachi,
 bẹ eegudeje huzita iya.
- 16 Onye adzo ndu ukpa okpa l'ishi;
 k'ophu ya a-ka onweru
 iphe; me onye, bu ndu
 nweru iphe; bẹ onuje iphe;
 e-mekochakwaa buru onye ukpa.

*Ukporo akpuru okfu l'iri,
 shi l'onu ndu maru iphe*

- 17 Ngabe nchi; nua okfu onye maru iphe;
 nggu ezia obu l'iphe mu ezi ngu.
- 18 Ke l'oo-duru ngu le mma;
 m'i woru iya ye l'okpoma;
 chiru iya l'eka tekenteke;
- 19 k'ophu obu ngu a-no l'eke Ojejoje no;
 Mu meekwaru t'o doo ngu
 enya ntanu; nggubedua l'onwongu.
- 20 Mu deekwaru ukporo etu
 l'etu iri doberu ngu.
 Etu ono bu etu, a-nodu alo
 ngu ẹka le nchi;

- l'ezi ngu mmamiphe.
- 21 O bu ẹtu, a-nọdu ezi ngu
 iphe bu ire-lanu;
 buru ẹtu, ii-dakobe;
 k'ophu ịi-maru iphe ịi-nọdu
 edoru onye ziru ngu nụ.
- 22 Be egudekwa kẹ lẹ madzu
 bu onye ukpa; naa ya iphe o nweru.
 Ophu iimejekwa t'anya
 nyihu onye ẹ te nwedu
 ẹge o haru iya l'ulo-ikpe;
- 23 kẹle Ojejoje
 e-mekochakwa-a
 gbaaru ẹphe ọdzori;
 nalata ndu ono ugwo iphe ono,
 ẹphe naru ẹphe ono.
- 24 Tẹ nggu l'onye obu-ọku;
 be eshikwa ọnyà;
 ọphu nggu l'onye
 ẹhu-ọnwuu 'ejekwa ayiyi;
- 25 e menyaa; yo chia ngu umere iya ono;
 nggu eshi ẹge ono baa l'enu, ẹ ti tudu.
- 26 Ba anajekwa madzu mkpalẹka;
 ọphu ịinodukwaru madzu l'itumo;
- 27 kẹ l'i -nwedu iphe ii-gude kfua ya;
 bẹ aa-pakwa paa paa
 oshi-azẹe ngu.
- 28 Ba afofukwa ẹkpè,
 e gude kpa a oke-alị l'oge ndiche.
- 29 ?Ị phuru onye ọru iya doru ẹnya ọhuma.
 O bu onye ono bu onye
 e-jegheru ndu eze ozi.
 E too jegheduru ndu ẹ ta

madu ẹpha ẹphe ozi.

23

- 1 Nggụ l'oke amadụ l'eri nri;
tọkwaa ẹhu; maru egbe onye ọbu.
- 2 Nggụ akpade onwongu;
m'ọ -buru l'ì bụ onye
oke-ẹpho.
- 3 T'ẹhu-anmanma nri ọbu;
be egudekwa ngu;
kẹ l'ọ kwa nri,
e gude eme t'a hata ngu l'ọnya.
- 4 Be esegbushikwa onwongu l'akanya.
Kwakwaa ẹnya;
nggu ejetaje ghaa ẹnya;
- 5 kẹ l'ẹku abujekwa:
a -bya aji ẹnya;
b'ọ buwa phuchangu;
fua ẹbà l'ọ bụ ugo; phekashihu.
- 6 Onye ụkparaswi -kua ngu lẹ nri; be ejekwa;
ọphu nri, o shiru 'agujekwa ngu;
- 7 kẹ l'egbe onye ono;
bẹ iphe ọoriye bụ l'ì byaru iya erigbu.
Ọo-nọdu ekfukwaru ngu-a t'ì rifua;
obenu lẹ nri, ooseru ngu te shidu iya l'obu.
- 8 Nwa iya ọphu bahuru ngu l'ọnu;
bẹ ịi-gbọkwa.
Ẹpha, i turu iya aburu ngu kẹ mmanu.
- 9 Be ekfujekwa okfu yeru onye eswe;
kẹ l'oo-wotakwa okfu mmamiphe ono,
i kfuru iya ono wụa lẹ ntụ.
- 10 Ba afọfukwa ẹkpè, e gude
kpaa oke-alì l'oge ndiche;

- ọphu ịi-bajekwa l'alị ndu a tọru ogbe;
 11 kele Ojejoje, bu ike kpụu
 a-byakwaru ephe ọdzori.
 Oo-gbakwaru ephe ọdzori;
 gbagude ngu.
- 12 Yejekwaru ẹhu l'iphe eezi ngu;
 nggu angabeje nchị l'okfu, ezi mmamiphe.
- 13 Ba apajekwa nwata
 mini-ishi-ọba.
 Chije iya iphe; l'ẹ-tọ nwuhukwa.
- 14 I -gude ẹchachi hụa ya àhùhù;
 nggu adzọo ya ndzu.
- 15 Nwa mu; iphe e-me t'ẹhu tsọo mu ẹna;
 kwa l'ị bu onye maru iphe.
- 16 Mbụ l'obu a-nọdu atsọ mu ẹna;
 m'ọ -buru l'okfu, shi ngu
 l'ọnu adabujeru adaburu.
- 17 Be ejijekwaru ndu ẹjo madzụ ijimẹnya.
 Tẹ iphe ii-mejechia buru
 t'ị tsuje Ojejoje egvu.
- 18 Ono iphe e-me t'uzo ifu ngu duru ngu lẹ mma;
 ọphu iphe ono, iile ẹnya iya
 ono 'aladụ kẹ mmanu.
- 19 Ngabẹ nchị nwa mu; maru iphe;
 tẹ obu ngu nọdujekwa l'egbe ndzụ, iibu.
- 20 Be etsokwa ndu anguruma;
 ọphu i tsokwa ndu ẹkpiri anụ;
- 21 kele ndu anguruma;
 mẹ ndu ẹkpiri akpajekwa ukpa.
 Onye aze-phe ngwọrinaka
 aburu nkaraba ẹkwa;
 bẹ oo-mekochaa wee.
- 22 Nujekwaru nna, mụru ngu nụ okfu;

ọphu ìkpojekwa nne ngu ẹbo-ẹbo-l'afu;
okfu l'ọ kahụwaru.

- 23 Zuta ire-lanu;
nggu azuta mmamiphe!
Be erekwa iya erere!
Buru onye hùrù onwiya àhùhù;
nggu enweru egomunggo.
- 24 Nna onye doberu-ẹka ndoo;
bẹ ẹhu atsoje ẹna nshinu.
Nwa, maru iphe;
aburu ugvu nụ nna iya.
- 25 Mejekwa t'ẹhu tsọ nna lẹ nne ngu ẹna.
Nnggu emee tẹ nne,
muru ngu nụ
teje ẹswa l'okfu-ẹhu ngu!
- 26 Nwa mu; tẹ obu ngu nọdu l'ẹke mu nọ.
Enya erua ngu alị l'umere mu;
- 27 kele nwanyi okpara bukwa iduma.
Nwanyi, eme ẹji aburu
welu, dụ kpagungu.
- 28 Ọ bụ ẹge abali-d'egvu anọduje l'egbudu;
kwaberu madzụ; bụ ẹge ọ nọduje.
Iphe ọ nọ l'ọzo iya aburu
t'ọ rata unwoke ndu achi
nwanyi t'ẹphe ka l'igwe.
- 29 ?Bụ onye bụ onye a turu ọnu?
?Bụ onye bẹ aphụ jiru okpoma?
?Bụ onye bụ onye nseku?
?Bụ onye bụ onye edo?
?Bụ onye bụ onye ukparehu?
?Bụ onye bẹ ẹnya eke mee mee?
- 30 Ọ bụ ndu t'ẹ b'ọ phodu l'ite;

- ndu etsojeru l'achọ mee,
a gwaru agwagwa.
- 31 Wofu ẹnya lẹ mee teke ọotsu vaa vaa;
l'atsutsu atsutsu l'okoro;
mẹ teke o deru ederu.
- 32 E -megee; bẹ ọotajekwa l'ọ bụ agwọ;
ẹhuka iya adu l'ọ bụ ẹra ogiji.
- 33 Teke ono; nggu awata ọphu
iphe ẹ tii phujehadua;
wata ọri iphe gbachiru ẹnya.
- 34 Teke ono; yọ du ngu l'ọ bụ
onye zẹ l'echi eze ẹnnyimu;
mbu l'ọ bụ onye degeru
l'iphe e gvuberu l'eli
ugbo-mini.
- 35 Nggu awata ọra:
“L'e tsuru ngu iphe!
Ọ bụ l'ẹphe te mekakwa mu iphe.
Ephem tsuru ngu iphe;
ọ bụ l'ẹ to rudu ngu l'ẹhu.
?Bụ teke ole bẹ ii-tehu;
je ọcho mee ọdo.”

24

- 1 Be ejikwaru ndu ejo madzụ ijimẹnya;
ọphu nggu l'ẹphe 'ayikwa.
- 2 Kẹ l'iphe anoje ẹphe l'obu
bụ iphe kpangangu.
Iphe eshije ẹphe l'ọnu aburu
ẹge ee-shi kpata okfu.
- 3 Ọ bụ mmamiphe;
bẹ eegudeje akpu ulo;
buru iphe-odo-ẹnya;

- bẹ eegudeje mee ya;
yo shihu ike.
- 4 Ọ bụ iphe-odo-ẹnya;
bẹ eegudeje gude ngwa-ulo, ere ire;
l'ama mma dojia ime ulo.
- 5 Onye maru iphe kakwa onye ike nọ ike.
Onye ẹnya ruru alị aka onye agburu-ẹhu.
- 6 Onye eje ọgu; bẹ mkpa onye nzizi dukwaru.
Onye ọ dụ t'ọ mekputa l'ọgu;
achọo igweligwe ndu
a-nọdu akpọ-ziru iya ọzo.
- 7 Mmamiphe kwa ẹka 'eru onye eswe.
Ọ -nọdu l'ẹke ọha dzuru l'obu-edukfu;
b'ẹ to kfudu okfu.
- 8 Onye nọ l'ẹjo idzu;
bụ iphe aa-nọdu eku iya bụ o-me-njọ.
- 9 Idzu, onye eswe chitaru
abujekwanuru iphe dụ ẹji;
ọphu onye ọru-ọnu
'adujedu madzụ mma.
- 10 Ẹka -kufu ngu l'oge
iphe-ẹhuka;
bukwa iphe ọ bụ;
bụ l'ị rụhuru arụhu.
- 11 Dzofutakwa ndu a kpụ eje egbugbu;
nggu alolata ndu akpọ
galagala ala ẹke ee-gbu ẹphe azụ.
- 12 Ị -sụ l'ẹ tọ gbasaduru ngu;
onye ono, enyoje obu
madzụ ono;
?o nweru iphe ẹ tọ madụ.
Onye ono, bụ iya eche
ndzụ ngu ono;

?iiri l'ẹ to madu iphe iime to.
 Oo-kfunu onyemonye
 ọbule ọgwo l'ẹge iphe onye meru du?

13 Rije manu-ẹngu; nwa mu;

ke l'ọ du mma.
 Mbu le manu-ẹngu,
 e metaru l'ẹbaku-ẹngu
 a-tsọ ngu ẹna l'onu.

14 Makwaruphu l'ọ bu

ẹge ono be mmamiphe
 du mma le ndzu ngu;
 I -chọ-vu iya;
 be ọzo ifu ngu a-duru ngu le mma;
 ọphu iphe ono, iile
 ẹnya iya ono 'aruhudu.

15 Be ejekwa je akwaa ngge

l'ọ bu ẹjo madzu t'i je
 egwo iphe l'ulo onye
 doberu ẹka ndoo;
 ọphu iijekwa ọgu
 ọ-lua-ọlaa le nk'iya!

16 Ishi iya aburu l'onye

doberu ẹka ndoo -daa;
 m'ọ daru ugbo ole;
 be oo-gbeshikwa.
 Obenu l'ẹjo madzu;
 be ndakfu a-dakfuta.

17 Be etekwa ẹswa l'onye

ọhogu ngu daru;
 ọphu ẹhu atsojekwa ngu
 ẹna l'ukfu kpọru onye ọhogu ngu;

18 k'ọphu ẹ to ghudu Ojejoje eghughu;

yọ haa ya ome iphe ọ ga eme iya.

- 19 T'iphe ndu ejo iya ono eme;
 be emejekwa t'èhu wata ngu
 óphù àphùphù;
 òphu ejijekwaru ndu
 ejo madzù ijimènya.
- 20 Kẹ l'ẹjo madzù;
 te nwedu iphe oo-le ẹnya iya.
 Oku a-nyìhuru iya;
 yọ wùshi ọwa.
- 21 Nwa mu; tsujekwa Ojejoje egvu;
 nggu atsujekwaphu onye eze egvu.
 Be etsokwa ndu ekwefuru ẹphe íkè;
- 22 kẹle Ojejoje yẹle onye eze
 ono bẹ e-mekwa tẹ
 kpurupyata tų ngu
 ọtu-l'ụkfu;
 ?Bụ onye maru egbe
 ọdachi, ẹphe e-gude dakfu ngu.
- 23 Ndu ọwaa bụkwaphu okfu onye mmamiphe:
 Ole madzù ẹnya l'ifu
 l'ekpe ikpe ta dụkwa mma.
- 24 Mbụ l'onye sụru onye
 ikpe nmaru l'ọo ya bẹ iswi dụ mma
 bẹ ndiphe e-gudekwa nmaa ẹjo ẹtu;
 iphe bụ mbakeshi avụaru iya pyìi.
- 25 Obenu lẹ ndu ikpe;
 nma iya onye ọ nmaru;
 bẹ iphe a-dụru lẹ mma;
 Ndu ono bẹ aa-gọru
 ọnu-ọma, ha nshinu nụ.
- 26 Onye yeru ọnu l'okfu ẹge
 gbaru nụ ekoshi lẹ ya bụ ọkpobe ọnya ngu.

- 27 Vuru ụzo jeodu ozi,
     nọru ngu nụ l'ali;
     tẹmanu nggu ejee ozi,
     nọru ngu l'egu;
     tẹmanu nggu awata ọkpụ ụlo ngu.
- 28 Ba agbakwaru madzụ ibe ngu ẹjo ekebe;
     ọphu i gudekwa ọnu ngu duphua madzụ.
- 29 Ba asukwa l'ii-melata
     madzụ iphe o meru ngu;
     gude kfuà madzụ ụgwo iphe o meru.
- 30 Mu swejeru ẹke onye ẹnyiru kọru okfu;
     je aghajaa ẹke onye
     ẹ-te nwedu egomunggo kọru vayinu.
- 31 Iphe furu l'ẹke ono abụru ọgarama-mbo.
     Eke ono abụkotaru ẹgbudu.
     Mkpuma, e gude
     gbaa ya ụpho; adakashihuhwa.
- 32 Mu abya awata ọri iphe ono, mu phuru ono;
     bya egude iya mụta iphe.
- 33 L'ọ kwa: mgbenya -rota ngu;
     nggu asụ l'ọo t'i ekutota iya nwanshi.
     Nnggu achiru ẹka ye
     l'utakfu; l'ọo t'i tuta ume.
- 34 I -bya ele ẹnya; ụkpa afuaru ngu l'ọ bụ onye
     onye abali-d'egvu byaru nk'iya;
     ụkpa atụ ngu gbirimu l'ọ bụ onye
     onye iphura, chi ngwa-ọgu byakfutaru.

25

Etu ọdo, Sólomọnu nmashiru.

- 1 Ndu ọwaa; kwaphu ẹtu ẹtu ọdo,
     Sólomọnu nmashiru.

- Ndu deru iya l'èkwo bu ndibe Hezekáya,
 bu eze ndu Júda.
- ² Odomi iphe edomi abujeru Nchileke ugvu.
 Obenu l'ovo iphe avovo
 bu ugvu ke ndu eze.
- ³ O bu ege igwe habe l'eli;
 ali adu-be ogvu;
 bu ege obu onye eze
 bu-be iphe e taa vo-rudu avo-ru.
- ⁴ Kweshia egba, gbaru le mkpola-ocha;
 onye uzu enweru iphe
 oo-gude kpua
 mkpola-ocha, ama mma.
- ⁵ Rushia ndu ejo iya ono l'ehu
 eze; nggu aphu; aba-eze iya
 egude odobe-eka-ndoo nguru anguru.
- ⁶ Ba anodukwa l'ifu onye eze atu-li onwongu!
 Ophu i jekwa asugaru l'eke
 ndu oke amadu no!
- ⁷ O kakwa mma t'o buru
 yebedua e-gbe su ngu:
 "Gbeshi; bya anodu l'eke owaa, ka mma;"
 me l'i gbe je anodu l'eke du mma;
 a su ngu t'i lufuta je anodu
 l'eke e-ta dudu mma;
 nggu emewaphu onwongu
 iphe-iphere l'ifu oke amadu ono.
- ⁸ Ba agbakebejekwa oso;
 je ogbaru madzu ekwo;
 ke l'o -buru l'e mekocharu;
 okfu ono nmaa ngu
 be o-ghakobekwa;
 mee ngu iphe-iphere.

- 9 Teke nggu ịe madzụ ibe ngu atụ ntụtego;
 be ewokwaru iphe madzụ
 kfuru ngu l'edomi kfua.
- 10 Ọdumeka be onye
 nuru iya nu
 e-mekwa ngu iphe-iphere;
 Ọphu ejo epha, ii-vuta
 ta byadu bya alufu ngu alufu l'ehu.
- 11 Okfu, e kfuru l'ege o gbaru
 du l'o bu ororo
 mkpola-ododo,
 a gakoberu mkpola-ocha.
- 12 Mba, onye maru iphe abaru
 onye angabeje nchi l'okfu, eekfuru iya
 dukwa l'o bu iphe-nchi,
 e gude mkpola-ododo mee;
 m'o bu iphe odo, e gude
 okpobe mkpola-ododo mee.
- 13 O bu ege aka-mini eguje eh
 egugu l'oge okpomoku
 bu ege nwozi, e gude
 ire iya eka eguje ndu ezi
 iya ozi eh egugu.
 Mbụ l'oomeje; obu egua
 ndu nwe iya nu egugu.
- 14 Onye asa nsasa iphe-oma,
 e to medu be dukwa l'o bu
 igwe, ruru eruru;
 bya epee pherephere;
 to chie mini.
- 15 O kwa ota nshi; be e-gude
 mee onye achi nu;
 yo mee iphe e to shidu kwe le ya e-me.

- Mbụ l'ọo ire-ọma;
b'e gude tapyaa ọkpu.
- 16 I -phụa manụ-ẹngu;
ritakwa iya l'oge-ẹpho ngu;
I -rinuka iya; be ịi-gbọkwa iya.
- 17 Jetaje ke madzụ l'o-ruberu.
L'i -gbalaha ya ọshitoshi;
be ịi-byakwa bya adụ iya ashị.
- 18 O bụ ẹge mgboro;
m'ọ bụ ogu-mbeke;
m'ọ bụ akfụ, atsụ nkọ
ahuje ọku; bụ ẹge nwoke,
agba madzụ ibe iya ẹjo ekebe aduje.
- 19 Otu-kobe onye ẹ-te medu
ire-lanụ ishi teke iphe atsụ madzụ l'ẹhu;
dukwa l'ọ bụ onye eme t'ọ
taa iphe l'eze; iphe eme iya;
m'ọ bụ onye eme t'ọ gude
ọkpa, nwuhuru iya anwuhu jee ije.
- 20 Ogu egvu anụ onye aphụ
jiru ọkpoma;
dulekwaphu l'ọ bụ onye
yefuru uwe iya teke oyi atsụ iya;
m'ọ bụ onye eteru ose l'ẹke ọnya nọ iya.
- 21 Egu -agụ onye ọhogu ngu;
nukwa iya nri t'ọ ria.
Teke mini agụ iya;
kekwa ya mini t'ọ ngua;
- 22 le teke iime ẹge ono;
be bụ iphere be iimeta ekpu iya.
Iphe ono ahua ya ọku l'ẹhu.
Odo aburu le Ojejoje e-bu ngu-a nggo.
- 23 O bụ ẹge pherephere,

- shì ụzọ ugwu egudeje mini bya;
 bụ ẹge okfu-azụ akpatajẹ ọdzu ifu.
- 24 Ọ kakwa mma l'i bu l'azụ-ùtsulo;
 mę lę nggu lę nwanyi
 okfu-ọnu bu.
- 25 Ọ bụ ẹge mini, guru egugu
 aduje onye ẹkpiri akpọ nkụ
 bụ ẹge ozi-oma, shi ẹke, teru ẹnya aduje.
- 26 Onye doberu ẹka ndoo
 -woru onwiya haaru ẹjọ madzụ;
 dukwa l'ọ bụ ọgba,
 a swọru aswọswo;
 mbụ l'ọ bụ nwogwu,
 a farushiru afarushi.
- 27 Ẹ tọ dudu mma o rinuka manụ-ẹngu.
 Ọ kwaphụ ẹge ono;
 b'ẹ t'ọ dudu mma madzụ
 o gude ẹka eme t'a kwabe iya ugwu.
- 28 Onye, ẹ-ta adujedu ike ọkpa-de onwiya
 dukwa l'ọ bụ mkpukpu,
 e nwukposhiru ụpho-mkpuma iya;
 yo gheru ọnu.

26

- 1 Ọ bụ ẹge aka-mini, daru l'oge
 ọnanwu ta agadu mkpa;
 mbụ ẹge mini, chiru teke
 aakpa nji ta agadu mkpa;
 bụ ẹge ọkwabe onye eswe
 ugwu ta gbakwaphu.
- 2 Ọnu, e buru onye ẹ-ta
 dudu iphe o meru
 dukwa l'ọ bụ onye aatụ nwenu,

- ephe ephephe iphe:
 ọ -tụa; yọ tụ-swée ya.
- ³ Èchachi bẹ eegudeje ago ìnya;
 mkpa bẹ eegudeje ago nkakfụ-ìgara;
 ndu eswe aburu mgboro;
 bẹ eechije ephe l'okpurukpu-azụ.
- ⁴ Be eyekwaru onye eswe onu
 lẹ mkpọkoro okfu, ookfu.
 Ọdumeka; bẹ nggu l'iya
 a-tụkokwa bya aburu ndu eswe.
- ⁵ Yekwaaru onye eswe onu
 lẹ mkpọkoro okfu, o kfulu.
 Ọdumeka; bẹ oo-tubesukwa
 lẹ ya maru iphe.
- ⁶ Onye ezi onye eswe ozi
 dukwa l'ọ bụ onye ebu onwiya achi;
 l'anụ onwiya nshi.
- ⁷ Ọ bụ ẹge okpa, akụ onye
 ngvuru lakpalakpa ta dudu mkpa, ọoga;
 bụ ẹge etu onye eswe anma ta gadu mkpa.
- ⁸ Ugwu, a kwaberu onye eswe
 dukwa l'ọ bụ mkpuma ụrobo,
 meru mbu-l'eka-uta.
- ⁹ Eka onye eswe anma etu
 dukwa l'ọ bụ ẹke onye
 mee atsụ akpa onwiya ọgvú l'eka.
- ¹⁰ Onye butaru onye eswe;
 m'ọ bụ o-shi-awe-o-shi-awe
 t'ọ jeeru iya ozi
 dukwa l'ọ bụ onye agba akfụ
 gude iya l'emekakota madzụ iphe.
- ¹¹ Ọ bụ ẹge nkuta alajẹ azụ
 bya eria enwa, ọ nwaru;

- bụ ẹge onye eswe abuje:
o -mee mkpọkoro iphe;
yọ la iya azu.
- 12 Mbu; ?I phuru nwa
ọ-maru-omachata?
Onye ono bẹ onye eswe kakwa mma.
- 13 Onye ẹnйiru suru l'agu nọ lẹ woroworo;
l'ejo agu tsoru iphe bụ ọzo adzo-phe.
- 14 O bụ ẹge ibo anọduje
aswo-phe l'iphe e gude gbaa ya
bụ ẹge onye ẹnйiru anọduje
aghaswashị l'oshi-azee ya.
- 15 Onye, ẹnйiru tsuru uwomini
abuje o -tsuta utara l'ophe;
yọ kpoo ya agufuta ye l'onu.
- 16 Onye ẹnйiru arije lẹ iya ka
umadzu esaa, maru oye onu l'okfu
omaru iphe.
- 17 Onye esweta esweta;
je eye onu l'okfu, ẹ to madu ishi iya;
du l'ọ bụ onye jeru je
aworu nkuta lẹ nchi.
- 18 Onye eduswe ibe iya ọzo;
su l'ọ bụ okfu bẹ ya ezi iya
- 19 dukwa l'ọ bụ itsoku;
me ejo akfu, onye ogvu
gude eme mbereshi.
- 20 Nku -anodu l'oku;
oku anyihu.
Ntumatu -laa; uswo alaa.
- 21 O bụ ẹge icheku emeje oku;
yọ gbanwuhu;
m'ọ bụ ẹge nku emeje oku; yo nwulihu;

- bụ ẹge onye okfu akpalije okfu.
- 22 Okfu-azụ atsojekwa ntumatu;
mbụ l'ootukoje ẹhu ọọ kfurukfuru.
- 23 O bụ ẹge ẹremete okfu
aze-mije ọkpoma nshi;
bụ ẹge eegudeje nshi
mkpola-ọcha kpụ-mia ite-ura.
- 24 Onye madzụ dū ashị
egudeje okfu-ọnu zẹ-chia onwiya.
Obenu l'ime obu iya;
bụ ẹregede nọ iya;
- 25 m'o -ruhuduru okfu iya atso ịtsagha.
Be eyekwaru iya ọnu;
kẹ l'uruburuku, nọ iya
l'okpoma rukwaru ẹsaa.
- 26 Ashị, madzụ dū iya;
bẹ oogudeje ụgho domia.
Obenu l'iphe dū ẹji, oome;
bẹ ee-mekocha-a tūa too l'edzudzu ọha.
- 27 Onye egwu iduma;
bụ iya e-mekochaa dalahụ iya.
Onye eswi mkpuma;
bẹ mkpuma ono e-welata
azụ bya eswipyabẹ.
- 28 Onye ẹjo-ire akpoje ndu,
oomeka iphe l'ẹhu ashị.
O kwaphụ ẹge ono;
bẹ ajaja eli-ọnu emebyije iphe.

27

- 1 Ba asakwa nsasa l'owaa iphe ii-me echile;
kẹ l'ẹ tị madu iphe ụboku
a-buru.

- ² Haa t'onye ọdo jaa ngu ajaja;
 be gudejeshi ọnu ngu;
 jaa onwongu.
 Haaru iya onye ọdo;
 t'ẹ b'ọ bushi nggụbedua l'onwongu.
- ³ Mkpuma anyikwa ẹra;
 ẹja aburu oke-ivu.
 Obenu l'onye eswe
 -kpatsua ngu iwe;
 b'ọ kakwa iphe labu ono ọnyi ẹra.
- ⁴ Iphe-eghughu emejekwa
 iphe-ọnikiri;
 ọvuma akabaaru ẹji nk'iya.
 Obenu l'ijimẹnya kakota ẹphe ẹbo ẹji.
- ⁵ Mba, a baru madzụ jakatangu kakwa mma;
 mẹ l'i yeru madzụ obu l'edomi.
- ⁶ Iphe ọnya ngu mekaru ngu kakwa mma;
 mẹ l'akpa ụgho,
 onye ọhogu ngu nmaru ngu.
- ⁷ Ọ bu onye ẹpho jiru;
 bẹ manụ-ẹngu aduje ẹji.
 Obenu l'onye ẹgu agu;
 bẹ iphe atso ile anọdujeru atso iya ẹna.
- ⁸ Nwoke, bu o-jeta-ọgharu-ufu
 dukwa l'ọ bu nwenu,
 phephuhuru l'ekfuna iya.
- ⁹ Ọ bu ẹge manụ senti yẹle manụ,
 eshi kwẹkwekwe emeje t'obu atso ẹna;
 bu ẹge ụzo, onye ọnya ngu kpọ-ziru ngu
 emeje t'ẹhu kpọ-vohu ngu.
- ¹⁰ Ba ahakwa ọnya ngu;
 ọphu iihakwa ọnya nna ngu;
 ọphu ị gbakwaru laa kẹ

- nwunne ngu teke ụmuruku mụru ngu;
 ke l'obutobu, nọ ngu ntse
 kakwa mma;
 me le nwunne ngu, nọ ngu ote-nya.
- 11 Maru iphe; nwa mu;
 nggu emee t'obu tsoje mu ęna;
 k'ophu mu a-maru iphe
 mu a-nọdu ekfujeru ndu ta
 dudu iphe ęphe guberu mu.
- 12 Onye nweru egomunggo
 abuje o -phua iphe-emeka; yo zee ya.
 Obenu l'oma-ego adukpuje je ekulahu iya;
- 13 Madzu -su le ya a-noduru
 o-shi-awe-o-shi-awe l'itumo;
 natakwa iya uwe iya.
 Gude yebedua t'o nodu le
 mkpaleka m'o buru onye
 mba odo b'o noduru l'itumo obu.
- 14 Madzu lufuta le nchi-abohu;
 golararu obutobu iya onu;
 l'ara iya gbagbagba;
 be oo-dukwa l'o bu iphu b'o phu iya.
- 15 Nwanyi okfu-onu dukwa
 l'o bu teyiteyi mini mboku mini achi.
- 16 Ahuta iya dukwa l'o bu
 onwula pherephere azu t'e b'o phehe;
 m'o bu ogude eka lo-gude
 manu, awushi awushi.
- 17 O bu ege e gudeje igwe;
 l'aba igwe t'o tsu nko;
 bukwaphu madzu agbo-ije madzu ibe iya.
- 18 Onye kuru oshi-figu erijenu akpuru, o mitaru.
 Ege ono be onye letaru nnajiufu iya ęnya;

- bẹ ọokwabeje ugvu.
- 19 Ọ bụ ẹge madzụ eleje ẹnaya
     lẹ mini;
     phụ nwonyonyo iya;
     bụ ẹge ọkpoma onye
     ekoshije ẹge onye gbaru.
- 20 Ọ bụ ẹge ẹpho te jijedu ọnwu; too ji alị-maa;
     bụ ẹge iphe agụebe madzụ;
     te dzujedu iya edzudzu.
- 21 Mkpọla-ọcha bụ l'ite-igwe
     b'e egheje iya; gude data iya.
     Mkpọla-ododo aburu
     l'ọku-uzu b'e egheje iya; gude data iya.
     Obenu lẹ madzụ bụ ajaja,
     aaja iya b'e gudeje maru ẹge ọ gbaru.
- 22 Ẹ to nwekwa m'ì tsuru onye eswe l'ọtumu;
     mbụ; m'ì gude ọdzú tsua ya otsu ose;
     ii-gbe tsufu iya ririri l'ẹhu.
- 23 Majẹkwaru ẹge aturu ngu eje iya.
     Nggụ akwabejekwaru eswi ngu ẹnaya.
- 24 Kẹ l'iphe-enweru ta
     aanojekwa jeyewaru;
     ọphu onye lanụ 'ekpujekwa
     okpu-eze tsube l'ogbo sweru ogbo.
- 25 E -gbufu ẹwu; kẹ ọphungu eruchita.
     E -je l'eli ugvu; e gbua ẹwu ọphungu.
- 26 Ụnwu aturu ngu bụ iya
     e-webe ngu iphe.
     Eghu bụ iya bẹ ii-nọdu ere gude azụ alị.
- 27 Ii-nweru ẹra-eghu, ii-gude
     azụ nggu lẹ ndibe ngu;
     mẹ ụnwegirima ụnwanyi,
     ì gude egude.

28

- ¹ Ejo madzụ anọduje agba ọso;
l'ẹ bọ dụ onye achị iya nụ.
Obenu l'onye doberu ẹka ndoo;
bẹ obu esihuje ike l'ọ bụ agụ.
- ² Mba -watawa okwefu ikè;
ẹphe awata ọgba-nweshi
ndu ishi ẹphe ẹka ẹka.
Obenu l'onye, maru iphe;
nweru egomunggo bụru ishi;
obu egvuru ndu ọochi egvuru.
- ³ Onye ishi, akpa ndu ụkpa ẹhu;
dụkwa l'ọ bụ mini, chikoru
iphe e meberu l'alị kpota.
- ⁴ Ndu jikaru ome iphe a turu
l'ekemu;
kwa ndu ẹjo iya ono;
bẹ ẹphe l'ẹphe bụ ike.
Obenu ẹ ndu eme iphe
a turu l'ekemu bụ ndu eme
iphe dụ ẹji bẹ ẹphe enwufu.
- ⁵ Ndu eme iphe dụ ẹji iphe
vudo nhamunha te edojedu ẹnya.
Ọ bụ ndu maru Ojejoje;
b'o dokotaru ẹnya ọhuma.
- ⁶ Onye ụkpa, eme ire-lanụ; kakwa mma
mẹ l'onye nweru iphe;
l'arụ ụrukutu.
- ⁷ Nwa, emeje iphe a turu
l'ekemu bụkwa onye,
maru iphe.
Obenu l'onye yẹle ndu ẹkpiri ayị;
bụ iphe-iphere b'o me ekpu nna iya.

- 8 Onye gude ọ-muru-nwa l'akpa ẹku
kwa onye aphuru ndu ukpa imiko;
be ookpa ẹku obu edoberu.
- 9 Onye jikaru le ya te medu ekemu
be ekfukfu, ookfu anu
Nchileke abujeru Nchileke akpamara.
- 10 Onye du onye, obu guru
iphoro; shilaha ejo uto;
kwa onye obu a-nma l'onya, o gbaru.
Obenu l'onye e-te emedu
iphe aata iya uta; e-keta okè l'iphe-oma.
- 11 Onye nweru iphe; etubesuje le ya maru iphe.
Obenu l'onye ukpa,
egomunggo ruru ali a-vofuta iya-a.
- 12 Onye doberu aka ndoo
-bahụ l'ochichi;
ehu atsolahaa ndiphe.
Ejo madzu -bahukwanu iya;
ndiphe acholahaa eke ephe e-domi
onwephe.
- 13 Onye akpami ejo iphe,
o meru akpami;
b'e t'o dujekwaru le mma.
Obenu l'onye koshiru iphe
o meru; haa ya ememe;
be aaphujeru imiko.
- 14 Onu-oma bu k'onye atsu Ojejoje egvu.
Obenu l'onye kpo-chiru
okpoma e-je iphe-ehuka.
- 15 O bu ege agu, ede ekiri;
m'o bu biye, abo erumu du;
bu ege onye gude akirishi achi ndu ukpa du.
- 16 Onye ishi, gude ike achi;

- bẹ te nwedu egomunggo.
 Obenu l'onye ẹku, eegude
 ụgho akpa dụ ashị bẹ a-ka nka.
- 17 Onye gburu ọchi;
 ọchi ono gude iya;
 bẹ a-nọdu aghalephu
 kpata phungu jeye teke ọo-nwuhu.
 T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-gbaru iya mkpu.
- 18 Onye eme iphe, uta ta dudururu iya;
 ta dụkwa iphe eme iya nụ.
 Obenu l'onye arụ ụrukutu;
 a-kpọ-buhukwa; daa.
- 19 Onye eseshi akanya ike;
 e-nwe nri; nwee ya k'etsutsu.
 Obenu l'onye adabujeru
 l'omephe iphe ẹ-ta agadu mkpa;
 bẹ a-buru ụkpa-mkpere.
- 20 Ọnu-oma, tso onye ire-lanụ ahajẹ nshinu.
 Obenu l'onye achị ẹku l'ike;
 te erighakwaru iya.
- 21 Ọbo madzụ ẹbo ta dụkwa mma.
 Obenu lẹ madzụ
 emeswejelekwa l'okfu nri.
- 22 Onye ụkparaswi bụ iya;
 bẹ onweru iphe ka agugu;
 ọphu ọomadu l'ọkpa ụkpa eche iya echeche.
- 23 Onye, baru onye
 mesweru nụ
 m̀bà; bẹ onye ono, a baru
 m̀bà ono e-mekochaa maru
 l'ọ ka iya ome ọhuma;
 mẹ l'onye ọphu bulephu
 ajaja eli-ọnu b'ọ jajẹ iya.

- 24 Onye ezitaje iphe nna iya;
 m'ò bụ kẹ nne iya; sụ:
 “L'ẹ tọ bụdu ome ẹji”
 bẹ yẹle onye mmebyi bụkwa iphe lanụ.
- 25 Onye nchamẹnya akpalije okfu.
 Obenu l'onye dakoberu
 Ojejoje; bẹ ọo-duru lẹ mma.
- 26 Onye chiru ụkfu kwẹe
 onwiya bụ onye eswe b'ọ bụ.
 Obenu l'onye gude
 mmamiphe eme iphe ta
 dudu iphe eme iya nụ.
- 27 Onye anuje onye ụkpa iphe;
 bẹ ụko taa kọdu.
 Obenu l'onye aphuje ndu ụkpa
 woru ẹnya lopyia;
 bẹ aa-dụ l'igwe kọo ọnu.
- 28 Ẹjo madzụ baa l'ọchichi;
 ndiphe edomishilaha onwẹphe.
 Obekwanu lẹ ndu ẹjo iya
 ono -kpolashihu;
 ndu doberu ẹka ndoo aka l'igwe.

29

- 1 Onye aabaru mbà tekenteke;
 yo mele-e iphe oome;
 bẹ ọtu-gbirimu a-tụ;
 ọphu a byadụ aghata iya aghata
- 2 Ndu doberu ẹka ndoo -bata l'ọchichi;
 ndiphe etelaha ẹswa.
 Onye ẹjo iya ono -bata l'ọchichi;
 ndiphe atsulaha ude.
- 3 Onye yeru mmamiphe obu

- emeje t'ehu atso nna iya ena.
 Obenu l'onye eme
     k'unwanyi okpara;
 be erigbuje iphe iya.
- 4 O bu ikpe, du maa;
     be eze egudeje mee mkpukpu, o chi;
 yo keru ekeru.
 Obenu l'onye enya
     ori wuruwuru no egudeje
     eka-azu kpakashia ya.
- 5 Onye aja madzu ibe iya ajaja eli-onu
     bu ugbu, e-kota iya l'okpa; be ooge.
- 6 Ejo madzu; be ojo iphe oome
     anmaję l'o bu onya.
 Obenu l'onye doberu eka ndoo
     anoduje agu egvu; ehụ l'atso iya.
- 7 Onye doberu eka ndoo ezije
     obu l'ali;
     l'ekpe ndu ukpa ikpe nhamunha.
 Obenu l'ejo madzu ta budu iphe oome;
     b'o kpa ishi iya.
- 8 O kwa ndu, bu
     o-gude-onu-akpa-nko bu
 ndu emeje te okfu l'ada le mkpukpu.
 Obenu le ndu, maru iphe;
     abyanyije iphe-eghughu.
- 9 Onye nweru egomunggo
     -kpuru onye eswe je ulo-ikpe;
 be iphe onye eswe obu
 awataje ememe bu:
     ochi-phe mkpokoro ochi;
     me oba-phe korokoro;
     ophu 'oo-kwedu te nchi du ndoo.

- 10 Ndu mgbugbu-madzu;
 be onye eme iphe vudo
 nhamunha adujekwa eji.
 Ephe awata ocho ege epe e-shi wofu iya.
- 11 Onye eswe avu-geje ovuma l'ege o ghu iya.
 Obenu l'onye maru iphe
 akpadeje onwiya.
- 12 O -buru l'onye achichi
 angaje nchi l'iphe bu ejo-ire;
 be iphe bu ndu ejeru iya
 ozi abukotalephu ndu ejo iya.
- 13 Onye ukpa; me onye akpa
 madzu ehu nweru iphe, epe gba mgba.
 Ipe obu bu l'o bu Ojejeje
 asaje epe enya.
- 14 Onye eze -gude ire-lanu
 l'ekpe ndu ukpa ikpe;
 be aba-eze iya a-nguru
 anguru gbururu jeye.
- 15 O bu echachi b'e gudeje
 hua nwata;
 yo maru iphe.
 Obenu le nwata, a haru ehu;
 emechije nne iya ifu.
- 16 Ndu ejo iya ono aka nshinu eje;
 ejo iphe l'akakwaphu nshinu eje.
 Obenu le ndu ophu doberu
 eka ndoo e-gude enya
 phu teke epe a-nodu ada.
- 17 Hua nwa ngu ahuhu;
 ege nchi adu ngu ndo;
 me k'ophu oo-me t'obu tso ngu ena.
- 18 Eke e te nwedu onye aphu;

- bẹ onyenonu emeje ẹge dụ iya mma.
 Obenu l'onu-oma bu
 k'onye eme iphe a turu l'ekemu.
- 19 Ẹ tọ bụlekwa-a okfu-onu;
 b'e gude ezi ohu iphe nwenkinyi;
 ke l'iphe i kfulu iya e-do iya-a enya;
 obenu l'ẹ too yeduru ngu onu.
- 20 ?I phuru onye awo okfu kpokongu?
 Onye ono bẹ onye eswe
 a-kakwa oburu madzu.
- 21 Nwoke -shi le nwata
 l'aswaru nwozi iya aswaru;
 bẹ nwata obu e-mekochaa naa ya ufu iya.
- 22 Onye ovuma akpalije okfu;
 onye okpoma-oku l'eme
 te ẹjo iphe ka l'igwe.
- 23 Madzu -watawa oku
 onwonye ekuku;
 a maru l'adada iya ruwaru.
 Obenu l'onye eme agu;
 bẹ ugvu etsoje.
- 24 Onye gbaru l'ogbo iphura;
 bẹ kwa onwiya dụ iya ashị;
 ke l'aanuje onye obu nte;
 te b'ọ dụ teke oo-gba ama.
- 25 Onye atsụ madzu egvu;
 kwa onya b'ọ gbaru onwiya.
 Obenu l'onye, bu Ojejoje
 b'ọ chiru ukfu kwee
 te nwekwa iphe eme iya nu.
- 26 Aajuje igweligwe aho
 t'onye ishi meeru ephe
 iphe-oma.

Obenu l'ọ bụ Ojejoje bụ
onye ekpeje ikpe, dị mma.

- 27 Onye ẹ te emedu iphe vudo nhamunha;
aduje onye doberu ẹka ndoo ashị.
Ege ono bẹ onye obu gụru iphoro
aduje ejo madzu.

30

- 1 Ọwaa bụ ọnu-okfu Aguru Jake kẹ Masa.
Nwoke ono kfuru iya Itiyelu.
O kfuru iya Itiyelu; kfuaru iya Ukalu; sụ:
- 2 “Ọ bụ iya katsukpo ọbuta idigagalogo
l'iphe bụ madzu;
lẹ ya te nwekpodua
egomunggo madzu lẹ phuu.
- 3 Lẹ ya ta mụdu mmamiphe;
ya ta ma onye nsọ ono amama ophu.
- 4 ?Bụ onye nyibajewaru imigwe; nyizita?
?Bụ onye gbajewaru
okoroko; kuta pherephere?
?Bụ onye gudejewa uwe
iya kechia mini, nọ iya nụ?
?Bụ onye meru tẹ mgboko
jebetsua ẹke o jebeberu?
?Epha onye ono bụ ngunu?
?Bụ ngunu bụ epha nwa iya?
Kanuru mu iya m'i maru iya.
- 5 Okfu Nchileke l'ọ ha ta adakwa ẹda.
Oobuje mgbaru-ike iphe bụ
ndu gbabaru l'ime iya;
k'ophu ndzu e-dzu epha.
- 6 Be eyekwakwa iphe l'okfu iya;
odumeka bẹ ọo-bakwaru ngu mba;

- gụbe ngu onye ejo-ire.
 7 Iphe labụ bẹ mu arọ ngu;
 nggụbe Ojejoje;
 ba ajikakwa mu omeru iphe
 tẹmanu mu anwuhude.
- 8 Mee tẹ mu be ejejeshi
 oye ẹka l'iphe-mmanu.
 Be emekwa tẹ mu kpaa ụkpa;
 ọphu i mekwa tẹ nweru iphe.
 Nụjele mu phụ ọphu
 e-dzuru mu nụ.
- 9 Ọdumeka; bẹ mu
 e-nwenukakaruru iphe;
 shi ẹge ono jịka ngu;
 kfulahaa; sụ:
 'Bụ onye bụ Ojejoje ọbu';
 m'ọ bụ mu akpalahaa ụkpa; yo zia mu oshi;
 shi ẹge ono mebyia ẹpha
 nggụbe Nchileke mu.
- 10 Ba atujekawaru nwozi
 yẹle nnajiufu iya mgba;
 Ọdumeka bẹ oo-bukwaru
 ngu ọnu, e-re nụ.
- 11 O nwekwaru ndu anọdije akọ nna ẹphe ọnu;
 ọphu ẹphe emedu nne ẹphe ọhuma.
- 12 Mbụ ndu arije l'ẹphe dụ-geru;
 ọbu l'ejo adudu, ẹphe dụ
 ta alufukwa ẹphe l'ẹhu.
- 13 Mbụ ndu anọduje eku
 onwẹphe ekuku;
 l'ele kọrobangu.
- 14 Eze, nọ ẹphe l'ọnu
 bụ ogu-mbeke; mẹ nkogo,

ẹphe gude t'ẹphe tuko
 ndu ukpa, nọ ẹ mgboko
 gbushikota;
 mbu mee te ndu ẹ to
 dudu ẹge oharu ẹphe
 chihu ẹ mgboko.

15 Etu-mini mutaru
 unwu-mgboko labu;
 Iphe ẹphe anọduje
 araru iya aburu:

'Nu mu! Nu mu!'
 O nweru uzi iphe ẹto,
 ẹpho te ejijedu ejiji;
 mbu uzi iphe ẹno,
 ẹ-ta sụbua: 'L'o dzuwaru!'

16 Iphe ono bu: ili; ẹkpa-nwa nwanyi,
 ẹ-ta atsudu ime; yele ali;
 ke l'ali t'angunyabudua min
 i su ẹ ya ta anguhedu.
 Owaa oku, enwu enwunwu.
 Oku te nwedu l'oo-nonyaa;
 su: 'L'o dzuwaru!'

17 Onye egvu nna iya ẹnya;
 t'oo ngaru nne iya nchi l'iphe o ziru iya;
 be egbe-nwoku e-shi ẹ
 nsuda ugvu bya aswota iya ẹnya.
 Yo buru udele e-ri iya.

18 O nweru uzi iphe ẹto,
 du mu biribiri nshinu;
 mbu uzi iphe ẹno, ẹ-te edodu mu ẹnya:

19 Uzo ugo l'akpamigwe;
 uzo agwo l'eli mkpuma;
 me uzo ugbo-mini l'eze ẹnyimu;

- yele ụzo nwoke yele nwanyi.
 20 Owaa ẹge nwanyi ọkpara emeje:
 Ooriye; fuchaa ọnu.
 O me; yọ sụ:
 'Lẹ tọ dukwa iphe dụ ẹji ya meru.'
- 21 O nweru uzi iphe ẹto,
 mgboko anmajẹ jijiji;
 mbụ uzi iphe ẹno kpọru mgboko ẹka:
- 22 Iphe ono bụ:
 ohu, ghọru onye eze;
 onye eswe, dafutaru nụ bya enweru iphe;
- 23 nwanyi, dụ madzụ ashi,
 mekocharu; lụa nji;
 ọdo bụ nwamgboko,
 e gude egude; yọ kpafu
 nnufu, gude iya nụ.
- 24 O nweru iphe ẹno haje,
 nwanshii lẹ mgboko;
 Obenu l'ẹphe manwuru iphe ẹhu:
- 25 Ndada bụ iphe agburu-ẹhu
 ta nọdu, e meru dobe lẹ mgboko.
 Obenu l'ọ pakọje nri
 l'ọnanwu dobe, o e-ri l'udzu-mini.
- 26 Ewalị bụ unwu anụ,
 ụvo ẹ-ta nọdu, e meru dobe lẹ mgboko.
 Obenu l'ọ kpakahujele eze mkpuma buru.
- 27 Igube te nwedu ézè;
 ọbule ọnodujele ephe l'ọgbo l'ọgbo.
- 28 Ngwere; bẹ ee-gude ẹka anwuta.
 Obenu l'ọo-nọjele-e l'ufu-eze.
- 29 O nweru uzi iphe ẹto,
 ahaje ọkpa ije ọhuma;
 Mbụ uzi iphe ẹno,

- ahaje ọkpa ije k'ugvu ugvu.
- 30 Iphe ono bu agu.
 Agu bu iya bu anu,
 kakota ike l'iphe bu anu.
 E to dudu iphe o gbaru oso;
- 31 Odo bu oke-oku, adzo
 kfun gangangu kfun gangangu;
 me mkpi;
 yele onye eze, ndu soja iya
 do-pheru mgburumburu.
- 32 O -buru l'i shi mewaa
 l'o bu onye eswe;
 shi atu-lije onwongu atu-li;
 m'o bu l'o nweru idzu iphe du eji, i chiwaru;
 kpuchikwaa aka l'ifu l'iphere iya!
- 33 Ke l'o bu ege ono, bu:
 e -gude mini era-eswi;
 e meta iya manu-buredu,
 eeku Bota, abuje;
 a -swikpoo imi aswikpo;
 yo wufuta mee;
 bu ege bukwaphu;
 a -kpalia iphe-eghughu; okfu ada.”

31

Onu-okfu eze, bu Limelu

- 1 Owaa bu okfu mmamiphe
 eze, bu Limelu.
 Okfu owaa bu okfu
 mmamiphe, nne iya ziru iya:
- 2 “Byiko nwa mu.
 Nggube nwa ophu,
 shi mu l'epho;

- nwa, mu kwetaru l'ukwa iphe.
- ³ Be ezikwa ike ngu
l'ome ke nwanyi!
Be ewokwaru onwongu
haaru ndu ono,
emebyije ndu eze ono.
- ⁴ Byiko Limelu; e to bukwa ke ndu eze.
Ongu mee ta gbakwa ndu eze.
E to gbakwa te mee,
eme l'enya guje ndu ishi.
- ⁵ E -menyaa; ephe ngua mee;
zahaa iphe ekemu kfururu;
nafu ndu eemegbu
emegbu ikpe, du maa, gbaru ephe.
- ⁶ Nu ndu ala l'iyi mee, eme l'enya;
nggu anu ndu aphu byaru mee;
- ⁷ t'ephe ngua; zahaa ege o duru ephe.
Mbu; t'ephe ba anyatahe
iphe-ehuka, byaru ephe.
- ⁸ Dzoje odzo ehuru ndu ono,
e-ta dujedu ike odzo odzo
ehuru ephe ono
Dzojeeru unwu-ogbe iphe gbaru ephe.
- ⁹ Kfuje iphe gbaru ngu l'ekfukfu;
nggu ekpeje ikpe nhamunha.
Gbajeru ndu ukpa yele ndu
e to nwedu ege o ha ephe odzori."

Nwanyi umere oma

- ¹⁰ Nwanyi, bu okpobe nwanyi;
?bu onye a-cho-vughe iya?
Egbe nwanyi ono kakwa
mkpuma, vu oke aswa ire.

- 11 Nji iya egudeje ire iya ẹka;
 ọphu ọ dudu ọkpobe
 iphe akọ iya ọko.
- 12 Iphe-oma be
 oo-walatajeru nji iya.
 E too wolatadu iphe-emeka;
 jeye l'oge nka-ezekuna nk'iya.
- 13 Ofoje ẹji aturu yele owu;
 fota ndu ọphu du mma;
 gude ekwe ẹkwa; yo he iya uhere.
- 14 Egbe nwanyi ono du
 l'ọ bu ọgbo-mini ndu agba ikike ngho;
 ke l'oojeje ẹke teru ẹnya
 je akpata nri.
- 15 Ootehuje le gerigeri nchi-aboju;
 mee nri; doberu ndibe iya;
 bya ekeeru unwu-mgboko,
 ẹphe l'iya bu ọru.
- 16 Ooleje ẹnya ọkpobe ali; zua;
 bya egude okpoga,
 o jetaje kọo mgbo vayinu.
- 17 O -noje ozi iya ke kerere le phururu;
 Eka eshihujẹ iya ike l'ozị.
- 18 Ngho, ọogba;
 be ọogbaje iya rita iya uru;
 Ophu iphe-ọku iya
 anyihudu ẹnyashi mgburumgburu.
- 19 Oo gudeje ẹka iya gbaa òwúú;
 gude ẹka iya kwee ẹkwa l'onwiya.
- 20 O saje ẹka l'emere ndu
 ukpa me ndu e to dudu
 ẹge o ha ẹphe iphe-oma;
- 21 Teke oyi atsushi ike;

- b'ẹ tọ kpajẹdu ishi;
 kele ndibe iya b'ọ
 dzushiwaru uwe oyi.
- 22 Oogudeje ẹka iya
 kwee ẹkwa, ọotoje l'iphe-azẹe ya.
 Uwe iya bu ọkpobe ẹkwa
 ọcha yele k'uswuswe.
- 23 Nji iya be aakwabeje ugvu
 k'iche l'obu-edukfu l'ẹke
 ndu bu ọgurennya mkpukpu dzuru.
- 24 Oogudeje ẹka iya kwee uwe ọcha;
 dobe l'ere.
 Ọ bu iya be ndu agba ngho
 azutaje iphe oke-l'ukfu.
- 25 Okpehu yele ọdu ugvu;
 be tsoru iya ẹhu;
 Oo-mekochaa mumua
 onu-ochi l'uzo ifu.
- 26 Oogudeje mmamiphe ekfu okfu;
 ẹge ono b'ọ buje;
 ọ -kpọ-ziru madzu ọzo;
 yọ buleruphu ọkpobe
 iphe b'o zije onye ọbu.
- 27 Ndibe iya be ooswijeru
 eswiru; eleta ẹphe ẹnya;
 Ophu ẹnyiru anodu iya.
- 28 Unwu iya awu-lihuje;
 kua ya onye a goru onu-oma.
 Nji iya l'ekukwa iya phu
 ẹge ono; l'aja iya ajaja.
- 29 "Le mgboko owaa;
 gbaa mgburumburu;
 be unwanyi, eme iphe,

dụ mma; dụ ugvu jikwaru ejiji.

Ọ bụ l'ọo nggụbedua kakọta iya ẹphe!”

30 Ọdu ugvu l'ẹnya
eduswejekwa madzụ;
oma-mma aburu
iphe ẹ-ta kpọjedu ụkfu.
Obenu ẹ nwanyi,
atsụ Ojejoje egvu;
be gbaru t'a jaa ya ajaja.

31 Bua ya obunggo, gbaru iya nụ;
Mbụ t'ozị, o gude ẹka iya eje mekwaa
t'e tua ya ẹpha l'obu-edukfu.

Bayiburu Ikwo
Ikwo: Bayiburu Ikwo Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ikwo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

3867ef4e-3384-5ab4-a937-63476bb8a7bb